

Почалося у Фюссені - скінчилося «Догодою про Діловий Союз»

«Американський комітет визволення від большевизму» висуває проект нової «єдиноділімської шапки»

Від січня 1951 р., від призабутої вже нині фюссенської наради організованих російських емігантських імперіялістів, над якою активно патрунували тодішній «Американський комітет визволення народів Росії (!)», — тобто вже четвертий рік — із шпалт преси національних підсноветських еміграцій не знають палка дискусія і речева критика діяльності цього комітету, що весною 1953 р., мабуть, під тиском цієї критики та дискусії формально змінив свою назву на «Американський комітет визволення від большевизму» — АКВБ. В повній свідомості ми пишемо «формально», бо змінився тільки шильд, а залишилися давні концепційні заложення діяльності цього комітету. В комплексі думання відповідальних кіл цієї американської установи поневолені російсько-большевицьким імперіалізмом народи — це тільки «народи Росії» (не виключено навіть — «російські народи»!); їхні національно-визвольна боротьба — «сепаратизм»; їхнє політичне майбутнє — «російська федерація» і «плебісцит», а політична програма — «непередрішенство». Всі вислови в лапках взяті з різних публікацій цього комітету впродовж останніх трох років.

На етапному шляху: Фюссен (січень 1951) — Штутгарт (серпень 1951) — Вісбаден (листопад 1951) — мюнхенська «Регіна» (жовтень 1952) — Карлсруе (лютий 1953) — Паризький бльок (квітень 1953) — Тегерзее-Мюнхен (червень-серпень 1953) в діяльності АКВБ — АКВБ досліви нічого не змінилося. Концепція залишилася та сама. Застосовані були тільки різні тактичні заходи.

Незмінність концепції знаходила свій зміст у таких політичних формаціях: «Совет освобождення народів Росії» — СОНР, «Координативний центр анти-

большевицької боротьби» — КЦАБ, «Міжнародний антибольшевицький координаційний центр» — МАКЦ. Тепер висунуто концепт п. н. «Соглашення о Деловом союзі» (Догода про Діловий союз — СДС).

Текст цієї останньої пропозиції Американського комітету передруковано в цілому, щоб українське громадянство на чужині мало можливість познайомитися з нею докладно і зробило свої власні висновки. Проспект «Догода про Діловий Союз» послав адмірал Леслі К. Стівенсон, президент АКВБ, 24 березня ц. р. на адресу Евгенія Петровича Гегечкорі (грузинського голови т. зв. Міжнародної комісії МАКЦ-у, до якої, м. ін., входить також представник УНРади) і Сергія Петровича Мельгунова (голови президії КЦАБ-у). В суботу, 3 квітня, текст супровідного листа і «Догоди» передав преси директор Політичного відділу Європейського представництва АКВБ — Ісаак Пач, повідомляючи при тому, що голова Європейського представництва АКВБ — Роберт Ф. Келлі всі ці документи передав особисто обоюм адресатам у Парижі. Одночасно І. Пач опублікував окрему заяву адм. Стівенсона, в якій говориться, що

«така можливість (спільній роботи — прим. ред.) може більше не повторитися і тому не вільно її легкодушно відкидати».

Як має виглядати ця «можливість спільної роботи» з російськими неділімістами з КЦАБ-у Керенського-Мельгунова, що для декорації своїх імперіалістичних плянів прийняли таких «федерастів», як гуляїв і золотаренків показує зміст «Догоди про Діловий союз».

Ось її повний текст в українському перекладі:

Догода про Діловий Союз

ПРЕАМБУЛЯ

Ми, нижче підписані, єдині в нашій рішеності провадити боротьбу за лікг'я, чаші народи. Надхнені метою, спущеною їх інтересам, ми присвячуємо свої сили спільній праці в боротьбі за їх визволення від советської тираниї. Ми єдині у своєму прагненні запровадити замість неї свободу і справедливість, засновані на пануванні закону і повазі до гідності людської особи. Маючи на увазі в цім спільнім починанні надії та ідеали наших співбірців, ми стверджуємо нашу взаємну толерантність до їх політичних релігійних поглядів і визнаємо їм право додержувати цих поглядів і проповідувати їх. В цім поччинанні ми об'єднуємося для ведення спільній боротьби проти большевизму і, в межах цієї спільноти, ми сповнені рішеності не дотичні, щоб нації розходження перешкоджали успішному довершенню цього завдання. Тому ми вважаємо пропаганду національної зненависті за недопущенну.

Хай поможе нам у цім ділі Господь Бог!

I. ОСНОВНІ ТЕЗИ

За основу для спільної практичної роботи ми зобов'язуємося прийняти наступні тези:

1) В своїй діяльності в межах і поза межами нашого спільногого діла ми визнаємо за загальну платформу, що не підлягає дальншому звуженню, безумовне право всіх народів, що населяють територію ССРС, визначити свою долю демократичними засобами після повалення большевизму.

2) В своїй діяльності в межах нашого спільногого починання, — але зберігаючи собою свободу проповідувати свої політичні погляди поза його межами, — ми згодні, що майбутній політичний устрій і взаємини між частинами ССРС, заселеними різними народами, а також момент і спосіб змін існуючих взаємин — це питання, що лежить поза межами нашого спільногого діла.

3) Визнається, що групи, які змагають до реставрації дореволюційного устрою чи до встановлення тієї чи іншої форми тоталітарної диктатури або відкидають принцип народного волевиявлення при розв'язанні національних питань, не будуть брати участі в нашому спільному починанні.

4) Ні один пункт цієї угоди не повинен бути витлумачений як такий, що включає в майбутньому додаткову участь у цім ділі відповідальних демократичних груп.

Щоб приступити до практичної роботи на спільній основі в співпраці з Американським комітетом визволення від большевизму, ми засновуємо Діловий союз, присвячений виключно служенню інтересам наших народів. Виконавчим органом Ділового союзу, для плянування і ведення практичної роботи, буде постійна Ділова комісія.

Ділова комісія буде виробляти політичні напрямні і пляни практичної діяльності в нашій спільній боротьбі проти большевизму. В цю працю включаються: радіопередачі, розроблення друкованого матеріалу, що має бути склерованій на той бік, розроблення програми відповіді, видання та інших видів пропаганди, що сприяють діяльності Ділового союзу; ефективне застосування в антибольшевицькій боротьбі наукових, академічних і культурних сил еміграції, а також спеціальні проекти, що випливають з подій та умов, які допускають їх діючі використання.

Для забезпечення працездатності і компактності Ділової комісії вона твориться спочатку з шести членів. З огляду на загальну визнану цінність довгочасного і безпосереднього життєвого досвіду в умовах советського режиму і особистого знання теперішніх умов в ССРС, ці члені будуть обрані з рядів нових емігрантів — відповідно до їх кваліфікації для плянування та виконавчої практичної роботи.

Щоб забезпечити плодотворчу співпрацю між Американським комітетом визволення від большевизму та еміграцією, членів Ділової комісії має схвалити Американський комітет.

Взаємні між Американським комітетом і Діловим союзом базуються на спільноті інтересів в антибольшевицькій боротьбі. Тому роль Американського комітету не обмежується тільки на наданні матеріальної та моральної підтримки, але знаходить свій вираз також в участі в Діловій комісії. Для цього європейський представник Американського комітету визволення від большевизму або його заступник буде діяти в характері відповідального радника Ділової комісії з правом участі в усіх її засіданнях, в разі потреби виступаючи в характері посередника. Рішення Ділової комісії будуть прийматися за згодою з відповідальним радником.

Ділова комісія буде відповідально за підготовлення і предкладення Американському комітетові визволення від большевизму прелімінарних бюджетів на заробітну платню та адміністративні видатки Ділової комісії та її відділів і на спеціальні види діяльності, які вона можтиме запропонувати.

III. ЗАВДАННЯ

1) Радіо

Ділова комісія створює компактний відділ, члени якого добираються на основі особистих знань, здібностей і досвіду в інтерпретації поточних подій і течій в ССРС і в комуністичній пропаганді. Цей відділ буде виконувати в деталях функції Ділової комісії щодо радиостанції «Визволення» і буде підтримувати з названою радіостанцією тісний контакт. Загальні політичні напрямки як тимчасового, так і довготривалого характеру, що їх розроблятиме цей відділ підлягають схваленню Ділової комісії, а питання конкретного порядку розробляють безпосередньо цей відділ і радіостанція «Визволення».

2) Видавнича діяльність

Ділова комісія створює досвідчений і кваліфікований видавничий відділ і керує ним. Цей відділ буде рекомендувати проекти видання і поширення матеріалів, спеціально призначених для сприяння діяльності Ділової комісії, а також буде за вказівками Ділової комісії готовити, випускати і поширювати друковані матеріали. В цю діяльність може бути включене створення органів преси для Ділового союзу, співпраця у випуску друкованого матеріалу для тих чи інших операцій, розпочатих Діловою комісією, і друк матеріалів для поширення за залізою завісою. Американський комітет визволення від большевизму виділить свого представника для праці в харкетрі технічного радника при видавничому відділі.

Справжня „єдиноділімська шапка“

Заки приступити до аналізи цього дуже вимовного «соглашення», треба з'ясувати, бодай частково, і зміст окремої заяви, і зміст супровідного листа до цього документу адм. Стівенсона.

Дещо про заяву

Вже в першому рядку цієї заяви говориться про «організовану еміграцію», а не про «еміграцію» і цим окресленням сугерується якесь політичну «єдність» еміграції підсоветських народів, а якщо не єдність, то бодай якесь спільність політичних прагнень, які з Керенським-Мельгуновими та з фашистсько-антисемітським НТС-ом немає. бо й бути не може. Далі в цій заяви говориться про масове надсилення листів до АКВБ, в яких, мовляв, висловлене «признання для послідовності лінії комітету», що примуслує його «взяти на себе більш активну роль в нових зусиллях досягти спільноти роботи». Ця заява цілковито промовчує критичне, а то й негативне, ставлення всієї української громадськості, як і громадськості неросійських підсоветських народів, на чужині до концепційних заложень і всіх дотеперішніх тактических заходів АКВБ підпорядкувати ці еміграції російському неділімісму керівництву. Входить, що домовленість УНРади про виключно «практичну» роль в інституті не зумовлені «спільною домовленою діяльністю» з російськими імперіалістами. Вистачило, що УНРада післала своїх кандидатів до радіо і до інституту, як АКВБ виклав всії свої карти на стіл, мовляв, «а тепер, хлопці, грайте». Входить що домовленість УНРади про виключно «практичну» роль в інституті не зумовлені «спільною домовленою діяльністю» з КЦАБ-ом Керенського-Мельгунова та «федерастів».

Ак прикро слухати, як УНРада сказала: «Hic Rhodus, hic salta!»

А ми скажемо простіше: «Скачи враже, як пан каже, бо сліпі в карти не грають!»

Про „толерантність“ і „національну зненависть“

В преамбулі до «Соглашення о деловом союзі» говориться, м. ін., що співпартнери цього «союзу» з російськими імперіалістами «стверджують взаємну толерантність до політичних поглядів» і «тому вважають пропаганду національної зненависті за недопущенну».

Що це означає у звичайній, політичній розговорній мові? Ніщо інше, як те, що представниками еміграції тих народів, які борються на смерть і на життя з російсько-большевицьким імперіалізмом, мають «толерантні» трактувати всі імперіалістичні вихватки та затримання різних емігантських керенських-мельгунових-байдалакових. Ба що більше, разом із ними мають плянувати «обще дело». Кліні це, чи цілковите нерозуміння визвольних процесів, які проходять на всіх неросійських підсоветських територіях? Як же можна закликати до толерантності хижакьких апетитів вовків, навіть якщо ці вовки нині діють тільки на еміграції?

Цікаво було б довідатися, що автори «соглашення» розуміють під окреслені

(Далі на 3 стор.)

Москва атакує ОУН

під час XVIII з'їзду компартії України

В Києві 23—26 березня відбувся черговий з'їзд Комуністичної Партії України — КПУ, значення якого лежить передусім у тому, що Олександр І. Кириченко, перший секретар ЦК КПУ, був примушений розправлятися з українським революційно-визвольним підпіллям, а зокрема з Організацією Українських Націоналістів — ОУН, перестерігаючи партійних делегатів і апаратників перед неbezпечними методами, які застосовує у своїй боротьбі ця підпільна українська організація.

Кириченко, читаючи звітну доповідь ЦК КПУ, сказав дослівно, м. ін., таке:

«...Комуністична Партія України й український народ будуть і надалі охороняти дружбу народів нашої батьківщини і надалі непримирено боротьтися проти всіх виявів ворожої буржуазної ідеології, а передусім проти українських буржуазних націоналістів, пізньих і проклятих ворогів українського народу...»

«...Партійні організації західних областей України повинні й надалі

бути чуйними в боротьбі проти о північних недобитків, не допускати, щоб вони проглядали в колгоспи, на підприємства, учбові заклади і там вели свою ворожу боротьбу. Всесторонньо посилене чуйність — це найвища вимога до всіх партійних організацій...»

Московське радіо, передаючи 24 березня текст цієї звітної доповіді, підкреслило, що цей текст перекладено з української мови. Це новіття у виступах російсько-большевицьких «райхскомісарів» чи «віцепрокурорів» в Україні: Мельников, Хрушчов і Постищев постійно промовляли по-російськи, а Станіслав Косіор ще обіцяв, що вивчити українську мову, все ж до своєї ліквідації в 1937 р. обіцянки не отримав.

Позитивний це факт, чи ні? На перший погляд здавалося б, що це питання другорядне або й зовсім не суттєве. Коли ж аналізувати процеси, що нині відбиваються в Україні, під аспектом визвольної боротьби українського народу, а зокрема революційно-визвольної боротьби організованого українського під-

пілля, і під аспектом створеної сучасної міжнародної ситуації, то такий деталь має свою, ми сказали б навіть далекосяжну, вимову. Російсько-большевицький імперіалістичний режим примушений звертати пильну увагу на гасла, під якими боряться визвольне підпілля, з одного боку, і на поставу всього українського народу, з другого. Це він мусить робити тим пильніше, що політична поставка українських народних мас є власне похідною цієї організованої боротьби. Одночасно між поставкою мас і організованою боротьбою підпілля існує взаємовплив і взаємна залежність. Що так воно с. доводить цитовані нами місця з звітної доповіді Кириченка.

Але й міжнародна ситуація примушує большевицьку Москву робити ставку, хай і тактичну, на український народ, роблячи йому бодай формальні уступки. (Українець Кириченко на чолі КПУ і українська мова його доповіді — це одна із таких формальностей). У великої міжнародній розигрі для Москви дуже важливе, по якому боці стоять — а ще важливіше, по чиєму боці стоятимуть — народні маси поневолених націй. Таку формально-тактичну ставку Москви тим легше робити, бо Захід ще нині не усвідомив значення національно-визвольної боротьби підсоветських народів. Москва ж усвідомила це значення вже давно!

Мова доповіді Кириченка — одне, але її зміст — друге. Ми, на жаль, не знаємо змісту виступів дискутантів на доповіді Кириченка, а іх було 48, в тому також декілька дискутантів з західних областей України, які в той чи той спосіб мусили оправдувати себе, говорити про « успіхи в боротьбі проти оунівських недобитків і слово «недобитки» відмінна на всі лади, мовляв, які то ми чуйні!

Аналізуючи виступ Кириченка і цитовані нами його окреслення, можна дійти до таких висновків:

1) В Україні надалі йде «непримирена боротьба» проти «українських буржуазних націоналістів». Під цим окресленням російський большевізм розуміє українців, як це вже раз зформулювало багато пропаганди, «від Грушевського до Лепкого», тобто «лівих» і «правих», словом, всіх самостійників. Постійне накликування до «непримиреності» доводить, що в Україні існує безперервна небезпека для режиму тільки з боку українського самостійництва.

2) Заклики, щоб «охороняти дружбу народів» доводять, що з тю «дружбою» не все в порядку, що кожний поневолений народ вже досить має імперіалістів «старшого брата».

3) Під терміном «буржуазна ідеологія» треба за большевицькою інтерпретацією розуміти парламентарну демократію і національний зміст держави. Большинські публіцисти і «науковці» списали вже дуже багато паперу, щоб довести, що «парламентарна демократія — це продукт буржуазної кляси та П інструмент для поневолення і експлуатації пролетаріату» і що «національна держава — це засіб буржуазії для закабалення народних мас». Відходить, що «буржуазна ідеологія», так як її розуміють большевики, завжди ще не дає спокійно сплати апаратникам фараонської державної системи в Україні.

4) Колись большевицька преса багато

писала про «націоналістичних» і «фашистських недобитків» в Україні, писала десятки років. І про цих «недобитків» вона примушена писати ще нині, додаючи їм тепер прикметник «оунівський». Гарні це «недобитки», які все ж таки «пролазять у колгоспи, на підприємства, учбові заклади!» Мало того, партійні вожді мусять розправлятися з цими «недобитками» на партійному з'їзді і закликати до «чуйності» весь партійний апарат: кадри і партійні низові, районні та обласні організації. Такі заклики до боротьби з «недобитками» чули ми з уст Косюра, і Постищева, і Хрушцова, і Мельникова, а тепер з уст Олександра І. Кириченка. Виходить, що не гаразд із тими «недобитками» в УССР, коли аж з трибуни партійного з'їзду, де зібралися делегати з всієї України, треба таких гострих стверджень першого секретаря ЦК.

5) Далі важливо підкреслити, що большевицька пропаганда примушена називати українське визвольне підпілля, зокрема його політичну організацію, властивим іменем — ОУН, Організацію Українських Націоналістів. Всілякі лайніві назви в стилі «фашистські недобитки», «німецько-українські націоналісти» чи «американські агенти-диверсанти» або інші авантюристські назви, якими досі послуговувалася кремлівська агітка, не змогли перед українським народом затаїти, що підпільна революційна боротьба — це не жодна закордонна чи якесь особиста авантюра, а діло, кероване політичною організацією, назва і мета якої відомі нині у всій Україні. Інакше Кириченкові вистачило б громити «оунівських недобитків» на обласніх з'їздах компартії у Рівному, Чернівцях чи у Львові, або в іншому центрі якось західної області України. Про скріплення партійної «чуйності» треба було йому говорити в столиці, під час центрального з'їзду партії. І це має свою вимову.

6) Але, щоб применити небезпеку і затерти враження, товариш Олександр Іванович пом'ягшує свій заклик до «чуйності в боротьбі проти оунівських недобитків», мовляв, це стосується тільки «західних областей України». Пригадуємо, що при усуненні Мельникова влітку 1953 р. з посту першого секретаря ЦК КПУ і при «передведенні його на іншу відповідальну роботу» також говорено тільки про його «русифікаційну політику в західних областях України». Говорити ж про всю Україну випадку Мельникова (русифікація) і тепер у випадку Кириченка («оунівські недобитки») для Москви під кожним оглядом ще не зручно. Краще їй говорити тільки про ЗУЗ, бо про труднощі в цих областях говорять усі в ССР: від Кремлівського палацу до Воркутських концтаборів. До того і в Західі русофобі різних мастей твердять, що... «Західна Україна («галічані») — це бунтівничі країни, але властива Україна вирощує вже советську людину всесоюзного думання...» Чому якраз Кириченко, тепер перший намісник російсько-большевицького імперіалізму в Україні, має би розвівати єдинонедільські ілюзії західних русофілів? Тому йому краще бути «ліквідатором русифікації» і накликувачем проти «оунівських недобитків» тільки в західних областях України. (—ів)

Після виборів у ССР

Проживаючи вже довгі роки у демократичному світі, ми звикли до такого буденного явища, як вибори. Їх змагання за здобуття довіри народних мас становлять політичні партії чи окремі особи, які, залежно від умов і темпераментів, менше чи більше пристрасна агітаційна боротьба, кандидати висувають менше чи більше здійсненні програми, одні з них виходять переможцями, другі провалюються.

Вибори відзеркалюють настрої народних мас, а беручи історично, на протязі певного часу, дають картину пересування сил, відбивають тенденції розвитку або занепаду певних сил даного суспільства.

Інакше стоять справа з виборами в ССР. Поперше, советський громадянин позбавлений непевності і здогадів щодо наслідків виборів. Немає советського громадяніна, який, ще рік тому запитаний про вислід цьогорічних виборів, не передбачив би, навіть без притягання до помочі складної машини інституту Гелупа, що за «блюком комуністів і безпартійних» проголосує коло 99% виборців. Советський громадянин знає добре, що про такий вислід подбає виборчий апарат, що має розміри, незнані ніде в світі поза межами впливу ССР, а, як потрібно, то й апарат адміністраційно-поліційний.

*

Для ілюстрації подаємо уривок із документів підпілля з рідних земель, що характеризує способ переведення виборів до вехової ради ССР 12 березня 1950 р.

«Інформаційний звіт за березень 1950 р. Вигодський район

...12. III. По всіх селах району о четвертій годині ранку уповноважені по виборах відкрили виборчі урни і розпочали голосування. Першим проголосували уповноважені, участкові агітатори, виборча комісія, квартируючий в селі гарнізон, а опісля під агітацією і напором большевицьких бандитів проголосували дижурні. В декотрих селах дижурні в сільраді не голосували, а відмовились, що проголосують в селі разом з родиною.

Було це в с. Кропивник, Мізунь Ст., Пішеничник і Новошина.

Опісля чекісти ділилися на групи, брали із собою по кількох дижурних, по одному десятникові і участковому агітаторові і такими групами, взявшись з собою урни, ходили по участках села. На кожному участку зайшли вони до одної — двох хат і там проголосували самі за цілій участок виборців. Тоді вертались до виборчої дільниці, звітуючи перед комісією, що населення проголосувало в 100%.

(Далі на 4 стор.)

Чорна субота УНРади

Колись історики української еміграції писали про суботу, 3 квітня 1954 р., як про «чорну суботу УНРади», як про день, у якому заламалися ілюзії оманливі наської «політики» з мюнхенської Денкельштрасе 4.

Коли УНРади, що хвалилися своїми «успіхами» на лінії АКВБ та своєю «високою дипломатією» і зневажливо ставилися до голосів перестороги української преси, які були тільки висловом загальної громадської думки на еміграції, дістали тепер добру порцю поліну. З цього немає причини радіти, навпаки — треба поважко і холодно застновитися над тим, що робити, як витягати політику з того трясівня, в яке запнула її УНРада. «Успіхи» і «висока дипломатія» політиків із Денкельштрасе довели аж до того, що проект «Догоди про Діловий союз» вони дістали «персональним післанцем» у суботу, 3 квітня 1954 р., тільки кілька годин раніше, ніж вся українська преса. Можна уявити собі їх розгубленість, яку вони не могли

Fluch der bösen Tat

«Проклятим лихого вчинку» УНРади можна назвати запропоновану їй базу співпраці в «Діловому союзі». ВО УНРади дістав тепер зареєстрований рахунок за зламання українських позицій, схвалених всіма політичними установами й організаціями 25 червня і 27 грудня 1952 р.; рахунок — за вилам із загального українського фронту.

У світі вже так складається, що кожний наслідок має свою причину. На жаль, цієї істини в колах УНРади на Денкельштрасе не бачать. Чи взагалі її побачать?

В. П. Стаків

З'їзд компартії України і збіжеві клопоти Хрущова

XVIII з'їзд КПУ в тіні освоєння цілинних земель

Останнім часом по всьому ССР відбулися обласні з'їзди партії, а слідом за ними і з'їзди КПУ. Може тому, що Україна у зв'язку з святкуванням 300-ліття Переяславського договору, приєднанням Криму та рядом інших адміністративних змін занадто багато стояла в центрі уваги, тепер наступив дебайкій відплив, і XVIII з'їзд КПУ московська преса присвятила відносно мало уваги. «Правда» не подала окремо ні доповіді Кириченка, ні дискусій, а лише в числі від 28 березня вмістила загальний звіт про нього. Звіт побудований за відносно спокійною формою, яка свідчить, що ця подія сьогодні не викликає спеціального зацікавлення в Кремлі. У звіті порядком підсумків сказано, що українська промисловість у 1953 році випустила продукції на 50 відсотків більше, ніж у 1950, що металу випроцювано у п'ятора рази більше, ніж у довсінному 1940 році. Так само відзначено досягнення в сільському господарстві. При тому обов'язкова самокритика вимагала підкреслення недоліків. Зрештою, в досить м'яких тонах.

Дещо більше відзначено недоліки в діянні ідеологічній, зокрема в літературі: «На з'їзді відмічалося, — пише «Правда», — що багато писменників України терплять творчі поразки тому, що слабо вивчають життя. Про це говорили в своїх виступах секретар ЦК КП України т. Назаренко, перший заступник голови ради міністрів республіки т. Корнійчук. Делегати вказували на великих недоліків в праці науково-дослідних інститутів, зокрема Академії наук УССР, а також у праці школ, вищих, театрів, культурно-освітніх установ, різко критикували серйозні недоліки у праці міністерства культури й освіти».

Однак і в цій критиці помітне певне відпружнення щодо України. «Правда», наприклад, не вважала потрібним зробити наголос на тих погрозах, які посилив на адресу «українських націоналістів» у своїй доповіді Кириченко. Очевидно, що на це в Москві немас погоди, бо звіт «Правди» взагалі жодним словом про «буржуазний націоналізм» в Україні не згадує. При тому кидается в очі деякі деталі іншого порядку: як повідомлялося, Кириченко читав свій звіт українською мовою, що є чи не безпрецедентним у всій історії комуністичної партії України, бодай після Кагановича. Подруге, в переліку прізвищ відповідальних партійних і соєвських діячів самі українці; видно, останнім часом проведено добір кадрів так, що в керівних органах майже зникли росіяни.

Усе це разом узяте означає, що натиск на Україну послабився, і зауваження «Правди», що українські писменники терплять поразки тільки тому, що вони «слабо вивчають життя», звучить досить м'яко і це припущення виразно підтверджує.

Але є тільки це є головною причиною того, що «Правда» так відносно мало приділяє уваги з'їздові КПУ: головний клопіт Сталінових наслідників зосереджений тепер на іншому, на сільському господарстві.

Цілинні і облогові землі

Відразу після смерті Сталіна маленківці, щоб показати, що вони можуть керувати країною ще ліпше й без нього, пообіцяли різко піднести добробут сільського населення. Однак вони відразу наразилися на безвідходну ситуацію з колгоспами, які за свою природу виключають особисту матеріальну зацікавленість колгостника, без якої піднесення продуктивності праці в сільському господарстві неможливе. На вересневому пленумі ЦК минулого року Хрущов з числами в руках стверджив, що продукція у всіх головних галузях сільського господарства за доби колективізації знизилася супроти рівня 1913 року. Але оскільки він, а разом з ним і весь ЦК, не вважався назвати головну причину цього явища, колгости, і обмежився тільки критикою голів колгостів і низових партійних робітників, справа заплішилася й дала в зачарованому колі. Величезна резолюція вересневого пленуму, що передбачала ніби всі потрібні заходи, щоб піднести на вищий рівень сільське господарство, видно, не дала жодних наслідків, і тому у другій половині лютого ц. р. знову відбувся пленум ЦК, присвячений цьому ж питанню.

Цим разом знову говорив Хрущов і посередно визнав, що попередньо намічені заходи не дали бажаних наслідків. «Після пленуму, — сказав він, — пройшло небагато часу, і ще рано говорити про конкретні наслідки виконання рішень пленуму». Однак, видно, що великих наслідків і не сподіваються. Тому

лотинський пленум ЦК прийняв ухвалу, що знаходить нове джерело збільшення продуктивності сільського господарства — освоєння цілинних і облогових земель. «Важливим і зовсім реальним джерелом збільшення виробництва зерна протягом короткого часу, — як коментує передова «Правда» останню постанову пленуму ЦК, — є поширення засіву зернових культур шляхом освоєння цілинних і облогових земель у Казахстані, Сибіру, на Уралі, у Поволжі і частково на Північному Кавказі. У цих районах паяні великі масиви неосвоєних земель з плодючими черноземами і каштановими ґрунтами, на яких, як показує досьє передових колгостів, можна одержувати високі врожаї без великих додаткових капіталовкладень».

Цим способом вирішено протягом 1954—1955 років поширити засіви зерн з цих культур за рахунок освоєння цілинних і облогових земель не менше, ніж на 13 мільйонів гектарів, і одержати в 1955 році з цих земель 1 100—1 200 мільйонів пудів зерна, в тому числі — 800—900 мільйонів пудів товарового зерна. Уже на поточний рік передбачено підвищення збільшити в цих районах посів пшениці й проса на 2,3 мільйони гектарів.

З цього з очевидністю ясно, що в Кремлі самі не вірять у можливість піднесення товарової продукції колгостів і стають на шлях екстенсивного поширення засівної площи з найменшими затратами праці. Так приближно й коментує нову постанову партії та ж передова «Правда» від 29 березня:

«Виробництво зерна на нових землях буде повнотою механізоване, що дозволить при мінімальних затратах праці виконувати всі польові роботи в ліпші агротехнічні терміни і при добрій якості. Машино-тракторним станціям і радгоспам в районах освоєння нових земель виділяються в цьому році 120 тисяч тракторів у 15-сильному обчисленні, 10 тисяч комбайнів, потрібну кількість плугів, культиваторів, дискових борін, сівалок та інших машин і устаткування».

Навряд чи цей новий вихід з освоєнням цілинних земель теж не залишиться тільки папіярівим. Як свідчить довготривала історія сталінської диктатури терор і матеріальна нужда ідути завжди в парі, посилення терору конечно призводить до погіршення матеріальних умов життя. Якби не колгосп, а приватна ініціатива, не треба було її співідії постанов ЦК про освоєння цілинних земель, іх знайшли б самі селяни. А постанови не вистачає, щоб вони захотіли задурно працювати. Тому може закінчитися тільки перекладанням з однієї кішені в іншу. З уже освоєних земель доведеться забрати величезну кількість людей і машин у нові райони, на порожнє місце. Можна собі уявити, в які умови життя переженуть десятки тисяч людей, які добровільно навряд чи захотять переселитися в півпустелі. Зовсім ясно, що криється за такою ніби звичайною постановою «Правди»:

«Робочу силу, якої бракуватиме, треба поповнити порядком організованого набору. Партійні, профспілкові й комсомо-

льські організації зобов'язані на основі широкої роз'яснювальної праці відібрати і направити в радгоспи й МТС, що освоюють нові землі, досвідчених керівників, спеціалістів і робітників.

Організований набір і посила робітників у райони освоєння нових земель повинні розглядатися як виконання важливого завдання партії й уряду, як велика патріотична справа. Немає сумніву, що совєтський народ направить потрібну кількість людей для освоєння цілинних і облогових земель. Десятки тисяч молодих патріотів-добровільців Москви, Ленінграду, Горького, України, Кубані та інших районів країни вже виїхали на нові землі».

Що «потрібну кількість людей» в нові райони дійсно направляють, в цьому немає сумніву. Ми навіть залишимо чисто сентиментальний момент — у які умови життя пойдуть ці десятки тисяч людей, говоритимо тільки про ефект економічний. Відтяжка таких колосальних людських і матеріальних резервів великою мірою знижує продукцію в старих сільсько-господарських районах, і хто може знати, наскільки здобутки на нових землях цо втрату перевищать?

Можна сподіватися, що в майбутньому буде ще не одна постанова про зільське господарство, але доки існує колгоспна система, за якої немає жодних можливостей викликати зацікавлення праціо, доти Хрущов буде крутити в зачарованому колі і всі обіцянки різко піднести матеріальний добробут совєтського населення не підуть далі чергових постанов ЦК, згідно з якими все будуть винні самі колгоспники.

I. K.

Після виборів у ССР

(Закінчення

з 3. стор.)

В с. Нягрина під час голосування, коли вже прийшла черга на дижурних, дижурні поставили спротив. Тоді чекісти брали кожного дижурного за руки, а другі за плечі і насили підвіднути до урні, а там самі за них кидали бюлетені до урн. При цьому важко побили громадянина Дарвіна Миколу та доручили йому, щоб наступного дня ставився на МГБ в стан. Вигода. Цей громадянин протягом кількох днів лежав у ліжку, хворий від побиття.

13. III. Цього дня із всіх сіл району вибрали виборчі гарнізони...

*

Для характеристики досить і цього одного прикладу. Такої інституції, як «виборчі гарнізони», ми ще не зустрічали в жодній країні нашого поселення.

Однак було б несправедливим ставити твердження, що вибори в ССР базуються тільки на поліційному терорі. Советська виборча машина застосовує в першій мірі методи притягання. Шойно коли і вони не дають бажаних наслідків, застосовуються методи підштовхування; це, зокрема на новоприлучених до ССР територіях, де виборча маса ще не «виконала», набирає масових і драстичних форм.

Таким засобом для притягнення виборців до урн і здобуття їхніх голосів на згори виставлених кандидатів є і остання агітаційна кампанія, переведена напередодні виборів до верховної ради ССР, що відбулася 14 березня цього року.

Промови чоловіків кандидатів, публіковані в центральних і республіканських органах, хоч і трафаретні, все ж таки цікаві і повчані. Пройшла боротьба за здобуття довіри до партії і уряду, було намагання фактами і обіцянками заспокоїти маси. В них відзеркалені болячі наслідки і клопоти правлячої верхівки, в них накреслені тенденції дальшого розвитку ССР. Пануючу в промовах з внутрішньо-політичною проблематикою, а зовнішніми питаннями потрактовано периферійно.

Всі промови побудовані за однією схемою:

1) Піднесення життєвого стандарту, підсумки дотеперішніх здобутків, критика недоліків, тенденції і перспективи на майбутнє;

2) проблема освоєння цілинних і перелогових земель як велика перспективна і гарантія добробуту;

3) дружба народів ССР;

4) ССР як захисник миру перед капіталістичними імперіалізмами.

Хоч промови дотримувалися визначеній диспозиції, однак в аргументації і підкреслюванні різних фактів вони різні, і саме цими елементами вони цікаві, бо кидаютя яскраве світло на внутрішні комплікації в ССР і на труднощі в їх розв'язанні. З цього погляду заслугоють на увагу зокрема промови Кириченка в Києві і Кагановича в Ташкенті.

Задання Кириченка

було дуже легке і цьому питанню він присвячувє найбільше часу, порівнюючи з іншими промовцями.

«Весь український народ, — говорить Кириченко — з глибокою відчіністю комуністичної партії, радянському урядові, російському народові, зустрів передачу Кримської області із складу Російської Федерації до складу Радянської України (оплески). Цей акт свідчить про безмежну любов і довір'я російського народу до українського народу, він ще більше зміцнить нерушиму і вічну дружбу двох великих народів, ще більше зміцнить дружбу всіх народів ССР...

Спираючись на успіхи могутнього ССР, на братерську допомогу російського народу і всіх радянських народів, український народ добився розвитку своїх сил, розвитку своєї державності, економіки і культури, возз'єднав всі свої землі в єдиний український радянський соціалістичний державу (оплески). Україна нині є однією з крупніших країн Європи і займає гідне місце на міжнародній арені» (оплески).

А вже наступний абзац: «Вірний славним традиціям дружби, вихований на ідеях марксизму-ленінізму, український народ буде й далі, як зінцио ока, берегти всіма силами кріпити дружбу з великим російським народом і всіма народами нашої батьківщини», — проходить без апляусу. (Неважек тільки тому, що долоні зволіли від попередніх?). Без оплесків проходить і наступна згадка про 300-річчя «возз'єднання».

Куди складніше завдання з дружбою народів мав

Каганович у Ташкенті.

Чому він в

Холодна війна і воднева бомба

Ми с свідками, як народжується нова атомова доба. Як все, що приходить на світ, так і нова доба приходить у муках породіллі. Світ здригається від експльозії щерп сильніших атомових і водневих бомб. У найменшу закутину світу втикається відомості про її нищівну силу. Немас різниці, чи тут ідеється про перші американські атомові бомби, скінені при кінці другої світової війни на Гірошімі і Нагасакі, чи про експерименти на Бікіні і Еніветок, чи про найновіші експерименти з водневими бомбами (В-бомбами): американської в 1952 році, совєтської в червні 1953 році, американських 1. 3. та 26. 3. і останньої 8. 4. 1954 року. Всі вони в свідомості є першими звістунами нової епохи, а не атомова спергія, яка знайшла застосування в будові літаків та підводних човнів і в далекоссяжних господарських проектах.

При читанні звідомлень про останні вибухи В-бомб людина не знає, чи по-дивляти науку, яка створила ці чуда, чи людей сильних нервів, що виконують ці експерименти. Людина входить у конфлікт між почуваннями і розумом. Почування здригаються від жаху, що їх несе ця нищівна сила; розум радіє, що перевага у цій зброй не є в руках совєтських змовників проти свободи. Нещастя нашої нової доби є те, що ці досягнення науки стали на послуги нищівній війні, що в тій застосування всі можливості мирного застосування цих винаходів для розвитку і прогресу людства.

Нічого дивного, що цей конфлікт між почуваннями і розумом червоною ниткою тягнеться через усю дискусію між дипломатами, парламентаристами і журналістами. З розвитком ядра атома, який народжує нову епоху, розвивається також людське «я».

Людина, притиснена і заляканана жахіттями необмеженої апокаліптичної сили, яка може бути пущена в хід, шукає захисту перед несумінністю тих, які є володарями цієї сили. Цього зихисту шукає від 1950 р. Захід, коли втратив монополь на атомову зброю. Кремль почав використовувати її як засіб до саботування мирного співжиття, як засіб шантажування і забезпечення собі вільної руки при поневолюванні загарбаніх країн та при поширюванні своєї диктатури поза свої кордони.

Погроза В-бомбами

Спочатку, як сказав Черчіл, атомова бомба стояла на сторожі свободи. Пізніше, як заявив Горден Дін, колишній голова американської комісії атомової спергії, метою американського атомового зброяння було перешкодити вибухові атомової війни. Головною проблемою стало не дати перемогти себе в продукції атомової зброї. Тоді вже було переконання, що атомова бомба (A-бомба) не придатна до розв'язки льокальних проблем шляхом війни і що вона тільки перешкоджає вибухові загальній світовій війні. КПСС і генеральний штаб совєтської армії весь час тримаються засади, що атомову війну, як і газову та бактеріологічну, треба визнати за протизаконну. Совєтські експерименти з А- і В-бомбами були визивом і шантажем, щоб вимусити політичні поступки у свою користь. Далі, Москви йшлося про те, щоб спихнути США на шлях дорогою атомового зброяння, яке мало провадити до господарської кризи. Далішою метою було зневітралізувати цю зброю через міжнародну постанову, яка запламувала б її вживтя, і через те втримати власну перевагу у класичній зброй.

Ми бачимо, як дискусія, що її викликали останні експльозії В-бомб, захітує довір'я до цієї зброї та до американської мілітарної політики «нью-лук». Щоб відповісти на питання, чому саме, треба близьче придивитися цьому засобові, на якому Захід базував свою мілітарну політику.

Звіт контрадмірала Стравса, голови американської атомової енергії, спростовує передільшення, що їх подає преса про В-бомби, і твердження президента Айзенгауера та міністра оборони Вілсона про «необчисливі» спустошення і «неможливу для контролю силу». На його думку, вибух В-бомб на островах Маршала був вдвое сильніший, ніж його теоретично очінювали. Але такі помилки с буденним явницем. Стравс признає, що зона безпеки була надто мала і що експеримент мав погані наслідки через «опади радіоактивного попелу» на близькі американські обсерваторії та на японських рибаків на віддалі 120 кілометрів. Дін говорить про можливі ще наслідки від «радіоактивних променів», які за обчисленнями комісії з небезпеки в радіосі 500 морських миль.

Ці урядові ствердження доповнюють

лова конгресової комісії в справах атомової енергії Стерлінг Коле, порівнюючи силу останніх вибухів до сили експльозії в Гірошімі. Тенерішна В-бомба є в 600-700 разів сильніша. Гірошіма, як відомо, коштувала Японію 60 000 жертв. Висота вибуху, який прибирає форму гриба, сягає своєю шапкою висоти 70 кілометрів.

Делкі вчені хочуть вимірювати силу В-бомб новими мірами, т. зв. «мегатонами», щоб означити вибухову силу одного мільйона тонн динаміту, і «мегадетами» на означення одного мільйона жертв. Цю другу назву проскрують заступники означенням «похоронна бомба на 100-тисячне місто», на «велике місто», і на «провінцію».

Австралійський дослідник атомів професор Маркус Оліфент подав, що експльозія В-бомби на Тихому океані — це дитяча іграшка супроти того, що американці ще проскрують. В наслідок помилки, яку зроблено при обрахуванні зони безпеки (зона мала 50 000 кв. миль), тепер поширено її до 315 000 кв. миль, немас чого впадати в панику, бо силу вибуху можна контролювати. Професор робить такий висновок: «Дотепер проявдилися війни, бо було переконання, що її можна пережити. Сьогодні ми вже знаємо, що цього не можна робити

без знищення самого себе». Подібний висновок зробив 81-літній філософ і математик Бертранд Рассел, який заявив, що В-бомба — це єдиний аргумент, який переконує Москву в тому, що при допомозі атомової війни ніколи не можна буде навернути світ на комунізм. Загальні висновки, які робить громадська думка з оцінки вибухової сили В-бомби, є такі: атомова війна є надто великим риском, щоб вона могла бути реалізована.

Епоха страху

Ця страшна сила В-бомби не усуває однак можливості війни. Щонайменше є можливе, що її не будуть застосовувати. Кохен з противників підроздівів партнера, що він може її вжити супроти нього, але це не виключає потреби мати таку бомбу для відплатних цілей. В промові від 5 квітня президент Айзенгауер остерігає, що в холодній війні воєнна загроза не зменшилася, бо в цій холодній війні йдеється про споконвічну боротьбу між людською гідностю та державою-молохом.

Фундаментом міжнародної праці є добра воля і взаємне довір'я. Де є те довір'я, коли Даллес стверджує, що меч Дамокля, тобто большевицька загроза, далі висить над головами західного світу, щоб перетворити його у свою ко-

лонію? Після нових експериментів з В-бомбами, які, як каже Стравс, були конечні тому, щоб сконстатувати, які спустрошення може завдати ворог, стас існішим оклик Даллеса: покласти кінець сучасній епосі страху! Коли експльозії по обох боках залишої завіси були погрозами, що їх розуміли тільки відомчи, то тепер їх розуміє сіра людина з вулиці. Спонтанна реакція шукати самозахисту перед тією незнаною силою йде далі по двох лініях — чуття і розуму. І, як завжди, цо чуттєві реакції підхопила совєтська пропаганда, щоб морально зламати ліберальний світ і підкорити його своїм плянам. Реакція розуму однак поволі здобуває свої позиції. Чи постанови британського парламенту, який проти волі Черчіла дамагається скликати наради «великої трійки» та припинити досліди з В-бомбами і при тому обмежус видачі на озброєння, — це реакцію розуму чи чуття? Не є реакцією розуму проголошена Пентагоном програма «нью-лук», коли в неї не врахувати елементів політичної стратегії, конечно потрібних для керівництва холодної війни.

В чому пропаганда?

Це кардинальне питання, від відповіді на яке залежить правильне розуміння тасмних каналів холодної війни. Основні елементи «нью-лук» походять, як відомо, не від генералів, а від цивілістів Джексона (персонального дорадника Айзенгауера в справах психологічної війни), Доджа (директора мілітарного бюджету) та від міністра фінансів Гумфрея. Ім присвічувала цілі змінити бюджетові видатки. Тому вони поставили гасло «Максимум безпеки при мінімумі видатків», яке опозиція в особі Стівенсона переробила на гасло «Великий гук за малі гроші». Ефект цього плянування був такий, що узгляднено і враховано господарський риск, але вскорі в грізниці мілітарний рис і не враховано психологічних наслідків. Даллесова дефініція «нью-лук» звучала: «Треба змінити льокальні заходи оборони посиленням відстрашуючих та масових засобів протиудару. Адміністрація прийняла основне рішення спертися в першій мірі на нашу велику силу здатності безпроволочно протиударити всіма засобами, що стоять до нашої диспозиції, і то на ті восьні цілі, які ми самі виберемо». Ця дефініція дала початок для дискусії, що знечіює політику «атомового відстрашування».

Дискусія обертається коло інтерпретації таких понять: «безпроволочно», «на цілі, які ми самі виберемо», «засоби масового протиудару», «оперитися на нашу здатність протиудару». Критика вказує, що такі ідеї «нью-лук»-у — це мішаниця ізоляціонізму Тефта та Г. Гувера (оборона периферії з американських баз) і інтернаціоналізму Айзенгауера (співпраця з європейськими союзниками). Доповнення Даллеса і уточнення Ніксона, адміралів Радфорда та Карпеля і генерала Ріджвела скоро розвійшли всю пропагандивну заслону «нью-лук-у». Слово «нью» (новий) цілковито розплівлося, а зосталося лише слово «лук», тобто аспект у керівництві війни, який враховує нові засоби боротьби. Генерали твердять, що війни завжди були і будуть відмінної війни, а не до майбутньої.

Можна війну виграти, а мир програти

Брак політичної програми і візії побудови світового порядку в другий світовій війні привів до того, що Захід програв мир і замість цього має тепер холодну війну. США проскрують міжнародну контроль атомової енергії з одного боку, а з другого, плянують оборону на «силі засобів протиудару і відплати», тобто на тій самій атомовій енергії. Це протиріччя і наслідком невраховання політичних компонентів у стратегічних плянах. Гасло в роді «ми не хочемо самі — одні пережити цю вагітну стражіттями епохи» не може заступити ясної візії, як виглядатиме світ після вигранії війни такими засобами. Тим більше, що ворог обіцяє «рай» після повалення «капіталістичних імперіалістів». Ця пекуча потреба ідеї майбутнього ще яскравше виступає тепер у холодній війні, яку без відповіді на питання «за що і «як» виглядатиме майбутність» взагалі не можна провадити. В-бомба може відстрашувати Москву від світової агресії, але воно ні в чому не перешкоджає її провадити інфільтрацію та ініціювати громадянські війни. Переключення США з сучасних позицій на нові (навіть правильні) під час війни може бути надто пізно. Практичне полагоджування політичних проблем «від випадку до випадку» і догою компромісів, як це роблять США, — це лише півзасоби, які дезорієнтують і впроваджують хаос у лави її союзників. Знову може бути таке, що США виграють війну, а програтят мир. Скептики кажуть, що історія ще нікого нічого не навчила. Мирослав Мартинець

Захоплений західноєвропейською цивілізацією і побутом, молодий адвокат Неру веде ексклюзивне життя, щоб після короткого часу гулящої поведінки в стилі західноєвропейської «позолоченої молоді» ґрунтово змінити свій погляд на Європу та західну культуру і, надягнувши індійський одяг, виконувати кожного ранку вправи йогів — до ставання на голові включно. До речі, цим вправам він отримавши відповідь від сьогодні, як про це він сам пише в своїй недавно опублікованій автобіографії.

Але Неру пішов далі, ніж вправи йогів. Він поставив таке твердження: «Ніж вже з певністю можна сказати, що в майбутній світовій політиці Азія, а зокрема Індія, відограватиме вирішальну роль. День європейського панування добре до свого кінця. Європа вже перестала бути центром зацікавлення й активності. Майбутнє належить Америці й Азії».

Ця теза стала політичним «віру» Неру, для здійснення якого він посвятив не тільки свою професію, знання і весь свій творчий труд, але й багато років волі. Во арештований англійцями 13 разів, він перебував у різних англійських в'язницях 10 років.

1920 року Неру став членом Індійської Конгресової Партиї, що постало 27 грудня 1885 р. і впродовж останніх десятиріч була і нині є найбільшою партією Індії; двічі був він обраний її

З ПЕРСПЕКТИВИ ЕВРОПИ Й АЗІ

Американська політика на цензурі

Велика історична місія США — об'єднати всі ще вільні народи світу в один протиболішевицький фронт і випрацювати для нього спільну, глобальну стратегію боротьби — натрапляє на велики труднощі.

Іх первопричиною є те, що йдеться про великий вахляр народів різних кольорів шкіри, різних культурно-цивілізаційних циклів і національних інтересів, що їх треба звести до спільногознаменника — одного політично-військового бльоку. Труднощі тим більші, що часто інтереси цих майданчиків мушкетерів-народів, які в ім'я волі, демократії і правопорядку мали б співмаршувати до спільногоЗцілі, перехрещуються або навіть взаємно себе виключають.

Звесті всі ці гетерогенні елементи докупи і вирівняти ряди оборонної колони протиболішевицького фронту припало політично молодому народові Сполучених Штатів Америки, що перебрав це завдання світового маштабу без більшого політичного досвіду в міжнародній політиці і — вже цілком без підготовки — мусить очолити саме протиболішевицьку боротьбу.

Можна і треба мати застереження до сучасної концепції цієї боротьби, яку очолили США; почуття глибокої відповідальності всіх нас, що по цьому боці барикади, прямо наказує відверто і наполегливо піддавати критиці чи то са-

му концепцію, чи то її тактичні ходи. Во немає нічого гіршого і небезпечнішого для остаточної мети — поборення большевизму, як потутити помилкам на відтинку політичної концепції протиболішевицької дії, як мовчки погоджуватися на політичні пізвасоби, на політику, що йде по лінії дешевих успіхів і найслабшого опору, на політику нездорових компромісів. Але в парі з цим треба мати відкриті очі на цілість проблематики, на що глобальну стратегію і з її аспекту розрізнююти плян і його шляхи реалізації, а щойно тоді критикувати і виставляти свою розв'язку.

На зачіта, психіку американського народу ціхує велика еластичність і необтяжність всіма передсудами і комплексами всезнайства. Навпаки, вона пionерсько-емпірична в підході до справи повна цивільної відваги у висновках і дій.

Вона прикметна ще й тим, що дозволяє сказати нагу правду в очі, шукати правди, правильної розв'язки. А що знайти її не так то легко, про це свідчать хоча б такі два погляди, висловлені видатними представниками (принаймні в одному випадку) двох великих народів, які вже входять або мали б увійти до спільногого фронту. Йдеться про дві статті чужинців на сторінках американського квартального «Форін Аферс», (Закордонні справи), уміщені в числі за перший квартал цього року.

Між молотом інтересів Англії...

На запрошення вище згаданого квартального з'ясувати причини непорозумінь між британцями і американським народом, кол. прем'єр Англії і теперішній провідник лейбористської партії, він же шеф опозиції й величниця королеви Елизавети II, Клемент Етлі вмістив статтю під заголовком «Британія й Америка: спільні цілі — відмінні погляди», в якій старається вияснити головні причини розходжень між двома народами.

Хоч автор, побоюючись, щоб хтось не виривав з контексту поодиноких фраз і не зловживав їх на доказ його непріязніного наставлення до США, формулює свої думки і критичні заваги дуже обережно, проте перед пильним читачем зарисовується виразна сілюста тієї тіні, яка зависла над взаємовідносинами обох народів взагалі і над проблемою спільногого фронту закрема.

Історичні передсуди

Автор починає свій перегляд від історичних причин. Американці, каже Етлі, починають історію свого народу від відомої бостонської «ті-партії», тоді як британці сягають угліб щонайменше до 1066 року, а відірвання американської колонії від материка розцінюють як прикрій епізод іхнього імперіального минулого. З відмінності погляду на історичне минуле випливає, на думку автора, перша зasadнича причина непорозумінь, що творить передсуди і комплекси, які тяжать на сьогоднішнім ставленні англійців до американців. Во тоді як в очах пересічного американця Англія, ще по сьогоднішній день є символом імперіалізму і колоніалізму, британець з квасною міною дивиться на розбагатілого кузена, який, на його думку, ще не почав звільнити себе від навичок «нової людини». як павук павутинням, обмотує капіталом Вол Стріту весь світ і забирає йому ринки збуту, без яких мешканець з-над Темзи не може вижити.

Торговельна конкуренція

Етлі вважає, що найбільше злої крові серед англійців у відношенні до американців спричиняє справа торгівлі. Він пише дослівно так: «Американці, хоч і згідні з нами в тому, що нам треба не помочі, а тільки торгівлі, не помогають проте нам її розбудувати. Нам роблять докоріні і ставлять вимоги зректися привілеїв, які маємо в наших колоніях, і жертвують їх в ім'я святої справи — вільної торгівлі. Нам дехто навіть заходить зраду вільного світу, бо ми ведемо торгівлю з країнами за залишою за-вісіою».

Закидаючи урядові США політичну короткозорість під час другої світової війни, яка призвела до опанування большевиками східної і середньої Європи, автор критикує нетерпливість американців з приводу повільної інтеграції Західної Європи. «Бо, — аргументує Етлі, — хоч і є велика різниця між штатами Бірдженії і Пенсильвії, але вона ніяк не може бути прирівняна до тієї, яка існує від сотень років між Францією і Німеччиною».

За визнання уряду червоного Китаю
Говорячи про справи Близького Сходу, Етлі покликався на старі британські традиції і досвіди в цій частині світу, на зміні, яким приходить недосвідчена, а нерідко й односторонньо наставлена американська політика. Во хоч американці складаються з представників різних рас і народів, але поодинокі групи застулені нерівномірно. «Тоді як італійці є більше, ніж югославів, — продовжує автор, — а євреїв без порівняння більше, ніж арабів, впливи чисельно сильнішого елементу є самозрозуміло більші». У висліді це має злі наслідки і спричиняє такі американські потягнення, з якими англійці не можуть по-годитися.

Ще більші розбіжності існують у випадку Китаю. За словами Етлі, «першу

... і ковадлом азійського ренесансу

Від імені Азії виступає в цьому самому журналі скритий за криптонімом «І» індійський політик у статті під заголовком «Посередині між Америкою і Росією».

Як в Етлі найтяжчою гарматою проти американців були торговельні справи і брак зrozуміння для конечності користування Англією з привілеїв колоніальної політики, так індієць називає грубим кінцем кия, що має вдарити Америку і який компромітує її в очах мільйонів індійців та інших азійських народів, «нерішучу поставу Америки до колоніального питання». На його думку, ... «відмінною старо-модерній колоніальній політиці приходить на зміну нова, ще більше небезпечна політика, що її тепер застосовують колоніальні держави в північній Африці, в Кенії і в південній Африканській Унії. В ім'я ненадування своїх партнерів США с мовчи співвідповідальними в цьому, с партнером цієї колоніальної політики».

Відмітивши, що під час боротьби за незалежність індійський народ вбачав в Америці свого приятеля, П. стверджує, що сьогодні між обома країнами є великі розходження. На його думку причина лежить у тому, «що впливові кола в США підозрюють Індію в прокомууністичному курсі, а багато людей в Індійській Унії є переконані, що США спідівно виступають проти інтересів іхньої держави і провадять політику, спрямовану на здеградування незалежності азійських держав і на їх політичне підкорення».

Нам комунізм не грозить

Індійський автор бачить головні розходження між Індією і США в таких трьох питаннях: 1) поставка до комунізму, 2) колоніальні політика європейських народів, 3) Китай.

Не зважаючи на те, що Індія успішно поборює в середині країни комунізм, вона «не вважає, що комунізм є такою загрозою, як це уявляють США. Може ми, індійці, глупі і сліпі, але, не бувши переконаними в якісній загрозі, не можемо вдавати, що її бачимо тільки тому, що так дораджує нам, без сумніву, му-

помилку зробив Рузвелт, коли погодився прийняти Китай до великих потуг». Немудрим називає автор уділовання допомоги Чан-Кай-Шекові, що його він порівняє з Колчаком, якому «в своїй політичній короткозорості британський уряд уділював по першій світовій війні допомогу, підтримуючи таким чином реакцію проти большевизму. Цю обставину використав Ленін і з'єднав собі націоналістичні відчуття російського народу». Сьогодні невизнання Китаю США і спротив прийняття його до Об'єднаних Націй тільки прискорює процес большевизації цієї великої країни, а коли б вона «була членом ОН, може не прийти б до війни в Кореї».

Етлі має не тільки зрозуміння для побоювань американців, що одного дня з Китаю може початись агресія на США, але він також уважає, що і Китай має причини побоюватись американських баз на Формозі і в Японії. Етлі кінчасті свої висновки закидом на адресу США, що вони підтримують Чан-Кай-Шека, Рі і ген. Франко, які, на його думку, не надаються на союзників демократичних потуг. «Мені здається, що американці бачать тільки чорну і білу барву, — додає він, — тоді як ми розрізняємо ще відтінки».

*

Такий погляд англійського державного мужа Етлі. Отже робляться США за киди, що вони не мають зрозуміння для колоніальних інтересів Англії, що не розуміють доцільності торгівлі з Китаєм і визнання його як повноправного члена Об'єднаних Націй, що помагається «реакційними силами» проти большевизму.

Мімоволі насувається питання: то, може, помагати большевизмові і прискорити розвал «реакції»? До цього менш-більш дофілософувався вже англієць Тойнбі, для якого занепад західного світу і перемога большевицького складу немов виглядає як наперед вирішена справа. А коли так, та закінчить сонце над Албіоном і його послистями, вжижаймо земних дібр, бо і так все пропало. Отже торгівля з Китаєм і іншими державами большевицького бльоку, почесний салют королівської гвардії і стрункі ряди «дочек революції» на привітання китайської делегації, що прибуває зайняти місце в ОН; словом, якнайскороше перевести випродаж, бо і так прийде банкрутство.

Ми свідомо пішли в екстрему у висновках, що базуються на висновках англійського автора. Але, раз ставши на похилу площину, чому не покотитися вниз у шукані за «відтінками» і при відкіданні «тільки чорного і білого»?

другий народ». Тяжко теж Індії забути — аргументує автор —, що ще в 1942 р. Англія і США не тільки вважали ССР своїм союзником, але дуже заходилися при поборуванні націоналізму і посилюванні комунізму, який, до речі, щойно відтоді, отже при помочі альянтів, убрається в Індії в пір'я. Коли ж цю співпрацю пояснюють сьогодні моментами доцільності, то питає автор, «які є гарантії, що ворожість до комунізму сьогодні, при рівночасному союзі з фашистською Еспанією (появлення фашизму було метою союзу з ССР), не є тільки моментом політичної доцільності, яка лежить у власних інтересах Англії і США?»

Підсумовуючи свої висловлювання до теми про поставу до комунізму, автор заключає: «Це буде дійно звучати в усіх американців, але факт остается фактом, що провідники Індії, Бірми, як і інших країн південної Азії, не почуються загроженими большевизмом».

Нова колоніальна політика
У зв'язку з колоніальною політикою європейських держав П. згадує Португалію, Францію і Англію, які ще сьогодні не тільки утримують колоніальні режими, але, як у випадку Кенії, «застосовують такі брутальні заходи, що до них подібних мало є в усій історії колоніалізму взагалі! Події в недавно створеній Центральній Африканській Федерації і в північній Африці доповнюють картину. «Новий колоніалізм будеться на картині расизму і економічної експлуатації і є мовчи толеровані, коли не активно підтримуваний, США» — стверджує П. — «Отже, коли нам роблять злодії, мовляв, ми не стаємо в ряди вільного світу в його протибольшевицькій боротьбі, ми спершу хотіли б довідатися, що цей вільний світ собою являє? Комунізм ми поборювали вже тоді, коли інші з ним браталися».

Боротьба з большевизмом — внутрішня справа

Не вважаючи Китай агресором у крейській війні, автор заступає думку, що тільки уряд у Пекіні репрезентує

законну владу країни і що тільки йому прислуговує право застуництва в Об'єднаних Націях. Індія підтримує з Китаєм, як зрештою майже всі азійські країни, призначені взаємини, які однаке, не перешкоджають тому, що ідейно-політично й економічно й близчі система західніх демократій.

«Змаг між комунізмом і демократією повинен відбуватися всередині поодиноких країн, це внутрішня справа», — кінчає свою аналізу індійський автор.

Отже який вихід?

Перше враження від цитованих вище статей англійця і

Георгіївське - грузинський „Переяслав“

З наказу большевицької Москви — ЦК КПСС і ради міністрів ССРР — Україна і весь український народ, а з ними всі підсноветські народи і країни, примушенні «святкувати» 300-річчя переяславського «возз'єднання». Вільна українська преса на чужині в численних своїх статтях з'ясувала лаштунки і мету цього наказу російсько-більшевицького імперіалізму; українська громадськість за кордоном відповідно заманіфестувала своє ставлення до пропагандивших ходів Москви і до перекручування нео історичних фактів і правди.

Але не тільки Україна мала свій «Переяслав». Шлях російського імперіалізму уstellenий «Переяславами віроломства, підступів і насильства» і щодо інших народів, які мали історичне нещастя шукати дипломатичної та військової допомоги в Росії.

Опублікована тут наша стаття нагадує, що й Грузія мусила свої взаємини з Росією закінчити «своїм Переяславом» у Георгіївському, і то дослівно з такими самими наслідками.

Переяслав і Георгіївське — це незаперечні докази, що з російськими імперіалістами, навіть якщо вони перебувають на еміграції, спільного шляху немає, бо й бути не може.

Редакція

Дещо з історії Грузії

Грузинський народ — один з найдавніших. Державне життя його почалося приблизно за 1500 років до Р. Х., первісно на просторі долини рік Тігру і Евфрата. Таким чином головна маса грузинського народу жила в Передній Азії, хоч і на Кавказі з найдавніших часів були розсіяні грузинські племена. Під тиском Вавилону, а особливо Асирії, і потім індогерманців грузинське царство було зруйноване.

За свідченнями грецького подорожника і історика Страбона, що жив у I. ст. до Р. Х. і відвідав грузинську країну Колхіду, ця країна вже тоді процвітала і мала жкаві торговельні й культурні зносини з усіма народами Передньої та Середньої Азії і навіть з Індією. Через ріку Ріон, що впадає в Чорне море, було перекинуто 120 кам'яних мостів, а в портовому місті Поті потрібно було до 70 перекладачів з різних мов.

Християнство в Грузії почало ширитися вже з I. ст., але офіційно грузинський народ прийняв християнську віру в 325 р. за царя Міріяна. І знаменно — від руки святої діви Ніни, що за переказом прийшла з Каппадокії на величіні Божої Матері, яка з'явилась їй у сні і сказала: «Встань, іди в країну погані і прости світ!».

Древньою столицею Грузії був Мцхет, від якого починається славетна восьмивісімнадцятийська дорога. Там же збудовано чудесний собор «Святі Цховелі» (створжиття). Але цар Вахтанг Горг Аслані переніс у V. ст. столицю в ним же збудоване місто Тблісі, назва якого походить від слова «тблі» (тепле), тому що в цьому місці є гарячі сірчані джерела.

В VII ст. зростає могутність арабів, які, підкоривши всю Передню Азію, досягають меж Грузії та опановують ІІ. Панування арабів триває до 1121 р.

З 1121 р. до 1221 р., отже впродовж одного століття, Грузія досягає високого розвитку. Особливо за славетної цариці Тамар. Кордони Грузії в цей час сягають від Чорного моря до Каспійського і до Трапезунду, де постас т. зв. Трапезундська держава під протекторатом Грузії. Ця доба в історії Грузії названа золотим віком, і знаменитий Шота Руставелі, що створив величну поему «Витязь у тигровій шкурі», з'являється саме в цей час.

Чингіс-Хан в 1221 р. вдирається в Грузію, щоб потім рушити на Русь. З пануванням монголів починається занепад могутності Грузії. Вона намагається за царя Олександра в XV віці підвістись до колишньої могутності, але мусульманський ворожий світ, що її оточує, занадто сильний, і всі її зусилля лишаються даремними. З захопленням Константинополя турками 1453 р. і знищеннем Візантії остаточно закривається двері в Європу до християнських країн, до яких Грузія неодноразово зверталася за допомогою, але безуспішно.

Підступи політика Москви

Послаблена в безперервній війні проти Персії і Турецької, Грузія, не знаходячи допомоги з Європи, щоб урятуватися від цілковитого поглинення мусульманським світом, мусила звернутися до півночі — в надії, що православна Росія простирає руку допомоги християнській країні. Грузинські посли часто відвідують московських царів і просять дати допомогу. Але Москва в той час була ще слаба, що не означало основні лінії її політики просування на південний схід і на південний захід, хоч уже Іван Грозний встиг захопити місто Астрахань. Але коли Москва міцнішає і починається час здійснення її політики загарбництва у вище згаданих напрямках, московські володарі користуються скрутним становищем Грузії і, замість допомогти, вдаються до підступних методів, щоб ослабити її ще більше, маючи на меті поглинути.

З численних прикладів, що ілюструють аморальність методів російських володарів, ми наведемо деякі, щоб стало ясно, якими шляхами закрипилася в

гарелі. Грамоти, том I, ст. 141). Цей лист Паніна ширших коментарів не потребує.

10 липня 1774 р. був складений так званий Кучук-Кайнарджиський договір між Росією і Турцією. Російське військо вийшло з Грузії.

Іраклій II, що зневірився в Росії, знову звернув свої очі на Європу, посилаючи послів у Рим, Париж, Відень, але всі старання його лишаються безуспішними. Тим часом Росія ще більше присувається до меж Кавказу. Це знову турбує Турцію. Знову пахне війною, і саме в цей час ген. Потьомкін в 1782 р. посылає лікаря Рейнера в Тблісі, щоб схилити Грузію до протекторату, радше до союзу з Росією. Не знаходячи іншого виходу, Іраклій II неохоче погоджується, хоч багато впливових людей у Грузії, в тім числі і власний його канцлер, мурід Леонідзе, були проти союзу з Росією.

24 липня 1783 р. в місті Георгіївському представники обох держав — Росії й Грузії підписали трактат. Відносно змісту цього трактата французький професор Le Fur, аналізуючи його, робить між іншим, такі завважання: «Перед нами міжнародна умова, укладена між рівними державами і з правного погляду між суверенними сторонами. Тому Грузія і після укладення трактата з Росією продовжує безпосередньо користуватися міжнародним правом. Вона з погляду міжнародного права лишається державою».

Так виглядає умова між Росією і Грузією, на яку часто посилаються і на підставі якої Росія зобов'язалася допомогти Грузії під час війни. Але Росія знову не дотримала свого слова. Вона прислала в Грузію тільки два батальйони війська, а по її закінченні взяла назад і цю нікчемну військову силу. І знову Грузія опинилася під ударами перського Ага-Магомет-Хана, що з великом військом вдерся 1795 р. до Грузії і після кривавих боїв 12 вересня здобув Тблісі. Розправа була люта, місто сильно зруйновано, до 80 тисяч мешканців Грузії переможці погнали до Персії. Генерал Гудович, головнокомандувач військ т. зв. кавказької лінії, що 10 жовтня отримав наказ про допомогу Грузії, коли Ага-Магомет-Хан уже відходив з Тблісі. А саме військо (два батальйони) прибуло в Грузію в грудні, але тільки для того, щоб підступно готуватися до анексії країни.

Після такого спустошення Грузія не могла випростатись, тим більше, що присутнє російське військо не допомагало, а тільки заважало і намагалось створити такий стан, щоб Грузія, як стиглий овоч, упаля в руки Росії.

Року 1796 померла Катерина II, а 1797 р. вмер Ага-Магомет-Хан, що завдав Грузії такого страшного удару і тим погрожував Росії проковтнути її. 11 січня 1798 р. помер і Іраклій II, про якого Фрідріх II пруський колись висловився: «В Європі я один полководець, а на сході — Іраклій II, цар Грузії».

Якщо за Іраклія II Росія ще не наважувалася здійснити свого підступного плану, то після його смерті питання анексії було вже вирішено в Петербурзькому дворі. Чекали ще смерті сина Іраклія Георгія XII, що зійшов на престол після смерті батька. На нещасті, і він був хворий на страшну недугу-водянку, і з дня на день чекали його смерті. Але в Петербурзі поспішили: вже 18 грудня 1800 р. сенат виніс постанову про анексію, 22 грудня імператор Павло I підписав маніфест, а Георгій XII помер 22 грудня. Отже напів не дочекались його смерті. Тому що і Павло I скоро помер, оголосивши маніфест 1801 р. про звільнення царства Грузії і перетворення його в російську губернію припало імператорові Олександрові I.

Грузинський народ, переконавшися навів в обмані царської Росії, відповів повстаннями: в 1802 р. потім в 1804 р., в 1812 р. всенародним; т. зв. Кахетинським повстанням і, нарешті, змовою 1832 року, але всі зусилля були марніми.

Катерина Дадіяні, остання володарка князівства Мінгрелі

Росія, захопивши східну Грузію, її центр, зробила цим самим рішучий крок до оволодіння Кавказом і до дальнішої експансії. Вона перш за все звернула свою увагу на південний схід, лишивши поки що західну Грузію, провінції: Імеретію, Гурію, Мінгрелію і Сванетію в спокої. Ці провінції, бувши частинами Грузії, управлялись проте автономно. Крім того, вони були в сфері впливу Турецької і Росія мусила з цим ражуватися. Хоч уже від 1802 р. вони різними способами домагалися, щоб і ці провінції бодай номінально призначали протекторатом. Це вдалося їй легко завдяки політиці Турецької. І в результаті

таті Імеретія Гурія й Абхазія до 1810 р., одна за однію, анексуються Росією, що діє самими методами, що і в східній Грузії.

Тільки Мінгрелії та Сванетії вдається протриматися до 1857 р. в наслідок їх географічного положення. Росія тут не поспішала, чекаючи на сприятливий час.

*

Методи, що їх застосовувала Росія до цих двох князівств, ще яскравіше, позначені підступом. Росія і її правителі на Кавказі мали справу з вдовою Давида Дадіяні, жінкою незвичайною краси, на ім'я Катерина, дочка християнського Катерини II, Олександра Чавчавадзе, учасника змови 1832 року і відомого поета Грузії. По смерті чоловіка вона успадкує Мінгрелію, і Росія її затверджує. В 1855 р. почалася Кримська війна. Турецький головнокомандувач Омар Паша, займає Мінгрелію. Катерина, за старою традицією на коні і в бурці, командує загоном мінгрельців, що діє проти напасника. Петербург захоплений нею, в сальонах високих

Катерина Дадіяні

дам створюють про неї легенди. І ось, коли війна кінчиться і Мінгрелія вже звільнена від турецького війська, Катерина запрошує до Петербургу на коронацію. Всі нею зачаровані і більше від усіх — сам молодий імператор. Але свято коронації кінчиться. Катерині час їхні в Мінгрелію; але її під добропристиям претекстом затримують у Петербурзі; тим часом правителі Кавказу, намісник Баратінського і ген. Колубаяні підготовлюють анексію Мінгрелії. На часів Росії і на нещастя Мінгрелії, на зруйнованому під час перебування турецького війська, виникла повстання проти місцевих князів, що теж потерпіли від війни. І ось — перша нагода до втручання для російської влади, щоб Мінгрелію взяти в свої руки. Так і роблять. Генерал Колубаяні вирушає з військом у Мінгрелію. Він стає по боці селян проти місцевих володарів. І коли Катерина приїздить, вона застасе в своїй країні таку картину: російні обіцяють звільнення селянам від кріпактва і тим привертують їх до себе. Катерина в гніві пітас Баратінського і самого Олександра II: «Селян в Росії ще ніде не звільнюють, чому ж починають саме з Мінгрелії?» Але, звичайно, вона не отримує жодної відповіді. Факт стався, російські війська ввійшли в Мінгрелію, лижаючи тільки усупу саму Катерину з країни, але «з гідністю, щоб не вразити її самолюбства». Такий наказ самого імператора. Й обіцяють, що її малій син, ставши повнолітнім, отримає назад автономію Мінгрелії. Вона не дуже вірить, але що її лишається? Вона їде з своїм сином 25 жовтня 1857 року в Петербург, щоб уже не повернутися. Син її 1867 року стає повнолітнім, але його примушують відмовитися від трону. В заміні дають їйому 1 мільйон рублів і прізвище Мінгрельський.

*

Скасування автономії в Сванетії, що має сполучення з зовнішнім світом тільки три місяці на рік, не обійшлося без кривавої жертви для російських правителів у Грузії. Баратінський, вирішивши покинути з останніми рештками самоврядування на Кавказі, звелів кутаїському губернаторові Гагарінові викликати з Сванетії її володара, Константина Дадешкеліяни. Отримавши запрошення і не підозрюючи нічого злого, Дадешкеліяни їде спокійно в Кутаїс представитися губернаторові. Там він довідується, що його «справу» передано на розгляд на 8 стор.

Перед ревізією хартії ОН (II)

Політичні проблеми й дискусії, з'язані з ревізією хартії, привертають не меншу увагу державних мужів і політичних діячів західних держав. Прототип дискусії на щорічних сесіях генеральної асамблеї стали великою мірою засобом пропаганди, особливо, якщо міти на увазі виступи представників ССР. Часто можна почути, що генеральна асамблея перетворилася в дискусійний кл'єб. Тим часом, поза безпідліними словесними боями, вже на восьмий рік після закінчення війни залишається непогодженою ціла низка справ, які от мірові договори, прийняті нових членів до ОН, поділ світу залізною завією, загроза поневолення большевиками дільшин мільйонів людей і постійне бльокування своєю чи не кожного рішення і ефективної дії ОН. В такій ситуації велика частина державних мужів Західної Європи хоче бачити в зміні хартії ОН засіб для підлішеньня і перетворення ОН у фактор, що нарешті почне ліяти ефективно, забезпечуючи соціальні розвиток в світі. Його добрі будут, міжнародний мир і безпеку. Багато з цих державних мужів думали, що треба в першу чергу усунути з хартії горе兹існе право вето, якого ССР уживає дотепер 56 разів (з того 27 разів, бльокуючи допущення нових членів), паралізуючи тим рішення й дії ОН.

Самого терміну «вето» в хартії, до речі, ні разу не вжито. Уживается зате означення «одноголосності» п'яти постійних членів Ради безпеки (consulting vote) в непротидіяльних питаннях. Цю «одноголосність» треба розуміти не як можливість чи право постійного члена Ради безпеки протестом чи голосуванням проти універзитету рішення Ради безпеки, а як можливість не допустити взагалі до розглядання справи й прийняття рішення (т. зв. подвійне вето). Зрештою непотрібно навіть голосувати проти, бо, щоб спаралізувати рішення й дії Ради безпеки, вистачить і того, щоб просто не був присутній один з п'яти постійних членів.

І властиво вже тут, у справі права вето, забезпеченого хартією за п'ятьма великодержавами (інші питання, чи всі вони ще й сьогодні є великими потугами або чи вони такими навіть в час постання ОН), проблеми комплікуються, і то не тільки тому, що ССР не зреагував з цього права, але й тому, що й самі західні великодержави не конче бажають бути такими великодушними, щоб цілком відмовитися від права вето. Навіть США, які готові йти на найдальший обмеження права вето, не скочуть цілком зректися його. В таких, наприклад, випадках, де США мали б ужити своєї військової сили, або й таких, які торкалися б, скажімо, справ ліквідації НАТО чи подібних американських влаштувань, США з усією правдоподібністю не зреагували б з права вето. Злову ж для того, щоб висувати пропозицію усунення вето з хартії, треба, щоб США вперше самі погодилися відмовитися від нього.

Крім того, на таку відмову мали б спільно погодитися щонайменше Великобританія і Франція, чого трудно сподіватися, бо, наприклад, у таких «життєво важливих» питаннях, як сповіді інших колоній, вони аж ніяк з цього права не зреагують. А якби йшлося тільки про обмеження права вето до певної міри, то

Грузинський „Переяслав“

(Закінчення з 7. стор.)

гляд до Петербургу; його самого ставлять під догляд російських урядовців. Проходять місяці. Дадешкеліні хоче їхати назад у Сванетію, але йому не дозволяють. Нарешті він виришувє восстановне поговорити з Гагаріним і пояснисти, що йому конче треба їхати назад. Але нічого не допомагає. Навіть гірше — Гагарін каже йому, що він негайно мусить вишигти в Еріван, на місце заслання. Тоді Дадешкеліні, людина з характером ягнити, стас тигром. Вихопивши з піхов кінджал, він кидався на Гагаріна і кількома ударами вбивав його, а з ним і трьох його урядовців. Дадешкеліні заарештовували, військовий суд виносить йому кару, і вже на другий день його розстрілюють.

*

Один з вищих урядовців в Мінгрелії того часу, Бороздін, у своїх спогадах про Мінгрелію завважує: «Вимога Катерини Дадіян зберегти автономію Мінгрелії суперечила всій політиці Росії, що провадила асиміляцію згідно з основними прагненнями імперії». (Бороздін, «Воспомінання», стор. 183).

Країні характеристики і не придумати. Імперська Росія органічно не здатна була керуватись іншими принципами, ніж асиміляція і русифікація. Кінець кінем це і погубило її.

Д. САГІРАШВІЛІ

знову потрібне узгодження західних великороджав у тому, до якого саместупні вони готові обмежити свої права, — а звести до одного знаменника різні, часом дуже розбіжні інтереси — дуже нелегка справа, особливо, коли можуть бути заторкнені такі делікатні справи, як національний престиж і т. д.

Проте найтрудніша річ, яка тягне за собою цілий ряд ускладнень, — це відсутність згоди ССР на усунення з хартії права вето. ССР був між великодержавами одним з найпильніших оборонців права вето на конференції в Сан-Франциско і перед нею, аргументуючи це, як зрештою й інші великодержави, великою відповідальністю в справі миру і безпеки, що спадає на них. Можна з певністю припустити, що ССР зробить все, щоб до ревізії не допустити, або спаралізувати прийняття змін, не ратифікуючи зміненої хартії. В цьому випадку для західних держав і зокрема для США, якщо вони рішаться за всяку ціну перевести зміну хартії, може постати альтернатива: або розбити ОН, виступивши з організації, і відступити до національної або регіональної ізоляції, або привести до вилучення з ОН ССР.

В цих справах в США відбувається тепер поважна дискусія між раціонально настягеними політиками, до яких належав сенатор Р. А. Тефт і які втікають необхідним покласти кінець «безпомічності і безнадійності» ОН, спричинених ціпичною політикою і перманентною обструкцією представників ССР в ОН, і, з другої сторони, політиками, що обстоюють поміркований курс. Згідно з позиціями цього другого напряму, членство

ССР в ОН не обов'язково настільки проти інтересам і безпеці США, щоб задля цього, коли ССР вживе вето в пропонованій ревізії, розпустити ОН, виступаючи з цієї організації, або позбавляти ССР членства в ОН. Аргументується ця позиція тим, що ОН є найбільшою щілиною в заїзій завісі і тут: а) можна обвинувачувати большевиків і закликати їх до відповідальності за недотримання зобов'язань, прийнятих у хартії, б) Сольшевики піддані моральному і політичному пресі, в) їх можна п'єстійно приневолювати вилівати свою справжню природу і зраджувати цілі і операційні методи своєї системи. г) можна вести переговори в спеціальних питаннях і осягати певних успіхів, коли генерального погодження на велику складу й не осягається і г) здобувати на свою сторону слабших і хитких членів ОН.

Представники цієї течії висувають ще можливість опозиції в самій країні, а також опозиції закордону до різкої політики США в цих питаннях. Для них не є атрактивною перспективаю організації без ССР, а разом з тим і без перманентної обструкції, але рівні часно перспективи створення риваючою «мирової» організації своєю позицією. Маючи перед собою такі перспективи, гді буде рискувати розбиттям ОН.

Позиції цього напрямку згідно з викладені в аргументовані в дійсності статті квартального журналу «Foreign Affairs» за січень 1954 р., автором якої є заступник представника США в ОН, а попередньою правній дорадник в міністерстві за кордонних справ та асистент секретаря закордонних справ — Ернест А. Росс. Він пропонує зберегти цілість ОН навіть цінною невдачою ревізії, а з часом ступнево впливати на процеси, що можуть призвести до зміни реальних відносин, — і розбудувати

широку, сильну коаліцію і власні сили. Закінчуємо цей огляд проблем довкола справ ревізії хартії ОН застеженням, що ще не можна передбачити, які будуть остаточні позиції США та інших західних держав у цій справі і яких методів та тактиків вони вживуть. Можна тільки з великою правдоподібністю припустити, що США використають нагоду ревізії хартії для осягнення певних змін, а щонайменше — вищих моральних позицій і переваг над большевиками. Можна також припустити, що коли страждання цілковито усунуті чи бодай обмежити право вето виліватися беззупинними, то США в спілці з іншими західними державами зможуть скріпити свої позиції і здобути більше ваги в системі ОН для генеральної асамблеї, яка є з'язана в своїх діях правом вето.

В великих плянах США щодо ревізії хартії і Організації ОН можуть бути в лінійські спосіб заторкнуті також позиції УРСР в ОН. До деяких думок у цьому напрямі спонукуючи позиція міністерства закордонних справ США в справі резолюції Сміта щодо її відмінності дипломатичних зв'язків з Білорусією і Україною. Адвокати негативного ставлення в Стейт Департменті до українських справ зробили б злу приступу для США, які б у своїх сугестіях міністерству і далі керувалися неправданим упередженням. Власне використання фактично незажажного для Кремля членства УРСР в ОН шляхом прийняття здійснення резолюції сенатора Сміта і переведення інших акцій по цій лінії прискорили б заступлення маріонеткового представництва України легітимними представниками українського народу в ОН, що Україні належиться і що цілком певно є з згоді з інтересами США.

О. Д-ко

15 років тому в Хусті (III)

[Закінчення з чч. 6 (83) і 7 (84)]

Окремий сектор української політики на Закарпатті творила Крайова Екзекутива ОУН-Закарпаття — КЕ ОУН-З. Здається, що найтрудніше зрозуміти, чи така окрема політика лежала в плянах ПУН-у, чи вона була тільки наслідком якихсь досі невідомих впливів. Все ж можна ствердити, що ставлення КЕ ОУН-З до членів ОУН, зокрема до тих, що прибули на Закарпаття з західноукраїнських областей, було більше, ніж неприхильне. Дійшло навіть до того, що з кіл КЕ ОУН-З ішли відповідні списки людей, які на Закарпатті жили нелегально під чужими прізвищами, а тодішній голова КЕ, сьогодні один із провідних діячів УНР на канадському терені, зорганізував «эмову проти галицьких націоналістів» (і то не тільки проти галицьких!), щоб у цей спосіб при допомозі чеської жандармерії ліквідувати пецональний склад штабу Карпатської Січі. Ця змова мала місце під час ганебної наради у Великому Бічкові при кінці лютого 1939 р. Найдивніше звучить однак факт, що, хоч сила впливу ОУН на Закарпатті були в той час дуже значні, все ж ОУН-Закарпаття як політична організація чомусь не включалася в розвиток подій. Дехто з закарпатських націоналістів живе на еміграції, можна б від них довідатися, як ці справи малися, хоч їх з'ясування ледве можуть змінити основу нашої оцінки.

*

Урядові кола, зокрема навіть міністри, не багато цікавилися справами Карпатської Січі, тобто єдиною організацією, яка серйозно взялася до розбудови власної збройної сили. Це випливало передусім з різних поглядів на справу усамостійнення Закарпаття: офіційний Хуст бачив тільки ту шансу, щоб скріпити український елемент у рамках Чесько-Словакської Республіки; штаб Карпатської Січі трактував проблему Закарпаття з пункту бачення загальних українських інтересів. Для штабу було безсумнівним, що камінь, який почав котитися в Судетах, викличе європейську лявиною і мі, українці, в цій лявиці стоятимемо самі. На допомогу Німеччині не можна було рахувати, бо якраз із Німеччиною не можна було розробити будь-якої зброї. Зброя, яку закуплено за гроші ПУН-у, можна було спроваджувати з Чехії, де без труду можна було знайти посерединників під умовою, що платитиметься готівкою. Єдиним міністром, що прихильно ставився до Січі, був Юліан Ревай; деякий посередній вплив можна було мати на о. Августина Волошина через Apostolського візитатора для Закарпаття — єпископа Нірадія, великого приятеля українського Закарпаття. Найгірше було, що о. Волошин був людиною мінливово у своїх поглядах, і чого часто приходило до прикрайх ситуацій, тим

більше, що від «своїх добрих людей» у Празі приходили часто татарські віті, що січовики, мовляв, готовути «путч» проти уряду, що «Польща ставить ультиматуми з приводу існування Карпатської Січі». Така була властива атмосфера «співпраці» в Хусті.

Угорський виступ застав офіційний Хуст цілковито непідготованим. Події йшли таким швидким темпом, що не залишалося нічого іншого, як на скору руку проголосити самостійність Закарпаття, — до речі, ужити «рецепту» (на скору руку), стосованого націоналістами і при інших нагодах. Ми аж ніяк не хотімємо недоцінювати акти від 15 березня, але ми примушені підкреслити, що в підготовці цього політичного акту забуто про основну проблему: хто має боронити новопосталу державу? На це знайдемо відповідь, схваливши за кон, що «з'яв'язком карпатоукраїнської армії стає Карпатська Січ». Це була спізняна сатисфакція, бо ця армія — чи радише її з'яв'язок — мусила боротися з відступаючими чехами за кожний кусик зброї, за кожний набій.

Завершенням цього дуже дивного непозуміння військової справи і потреби власної збройної сили була державно-військова нарада, яка відбулася в Хусті перед полуднем дня відступу. Тоді рішено евакууватися на Гуцульщину і створити перед Бічковим нову оборонну лінію. Після такого рішення уряд з Хусту виїхав. По дорозі, таки ще в Тячеві, уряд, мабуть, передумав справу, давши наказ про демобілізацію. З цим він виїхав до Румунії. В Хусті тоді ще більше з регулярною угорською армією, а в Тячеві — в наслідок такого наказу — місцеві угорці перебрали владу від командира місцевого українського гарнізону — сотні. Миколина. На цьому передчасно залямався весь план закарпатської кампанії. Тільки завдяки моральному постівлі вояцтва було врятовано честь української зброй і добре ім'я українського бійця.

Український фільм на фестивалі у Каннах

Між трьома фільмами що іх советська делегація показувала цього року на фестивалі у Каннах, є один український: «Для Марини». Це кольоровий фільм, виготовлений Київською кіностудією 1953. Автор сценарія — українська журналістка Лідія Компанієць. Сюжет фільму взятий з дійсності. Редакція газети вислали Лідію Компанієць зробити репортаж про один колгосп у Київській області, у якому працює колгоспниця Н., якій присвягено звання героя соціалістичної праці. У ході розмови з цією колгоспницею кореспондентка довідалася чи не про її життя і на цій основі вирішила написати сценарій.

Терентій, чоловік колгоспниці, у фільмі Марини Власенко, закінчив курс навчання у Київському сільсько-господарському інституті. Він агроном але не хоче повернутися на працю до колгоспу і вирішує залишитися в місті. Дальше життя із Мариною, простою колгоспницею, стає для нього важким. Він вирішує розвестися з нею і одружитися з колгоспницю районової газети, молодою й гарною Женею Юрченко. Терентій робить це з певним розрахунком. Батько Жені професор, і Терентій сподівається, що він допоможе йому написати дисертацию і підтримає його в науковій раді інституту, щоб висунутися на наукову працю.

Повернувшись на село, Терентій однією говорить своїй дружині про розвід і як причину цього рішення подає те, що він її інтелектуально переріс, ставши агрономом, тим часом як вона залишилася звичайною політніцею буряків. Навіть якщо б він забрав її до міста, вона буде тільки соромити його, або що й більше — буде перешкодою в його кар'єрі. Марина вислухує це спокійно. Вона любить Терентія, але бувши свідомою своєї гідності, не хоче просити, щоб він залишився біля неї. Вона замікається в собі, обмінає людей. Втративши того, кого вона любить, Марина почуває себе самотною і втрачає охоту до праці.

Але Марина живе в спільноті, люди співчувають її, намагаються допомогти, зацікавлені новою працею. Вона погоджується стати ланковою. Голові, переборюючи труднощі, з'язані з працею, радіючи з досягненнями. Марина перемагає свій біль і всю свою енергію, всю любов спрямовує на працю й дочку. У її відроджені допомагають її голова, колгосп, що закохався в неї, і партія.

Ми передказуємо докладно сюжет фільму, такий класичний для советського мистецтва: людина ніколи не є самотньою, колектив завжди допомагає подолати найбільші труднощі. Звичайно ж, на додаток найвища мета життя соціалістичне змагання, виконання плянів тощо.

Дальше розгортання фільму показує ріст Марини. Вона довго студіювала методу збільшення врожайності цукрових буряків, застосувала її на дільниці своєї ланки і дісталася видатні наслідки.

Задіялення її методою і ню самою зростає. Районова газета висилає свою співробітницю, Женю Юрченко, на ознайомлення з методами праці Марини Власенко, що тепер стала героєм соціалістичної праці. У ході розмови Женя довідується, що Терентій — колишній чоловік Марини. Щоб не роз'ятрювати рани, Женя промовчє, що вона одружилася з Терентієм. Але все це глибоко зворшило Женю, і після повернення додому вона вирішує розійтися з Терентієм.

Марина стала визначною спеціалісткою й вибирається на агрономічні курси у Києві, куди вона покидає приїхала на конференцію передовиковів сільського господарства, вона зустрічається з Терентієм. Наукова кар'єра йому не вдалася, бо його наукову працю відкинуто, і тепер у нього постас бажання помиритися з Мариною.

— Ні, — відповіла Марина. Її любов до цього чоловіка погасла остаточно.

Кінцева сцена, дуже пластична й дуже гарна, прекрасно відбиває спокій і щастя, які народжуються тепер у Марини, представлюючи її, опромінену сонцем, серед безмежних українських ланів.

У ролі Марини виступає Катерина Литвиненко, молода акторка Одеського театру. Це її перша роль у фільмі. Досі вона виступала в ролі Катерини в «Грозі» Островського, Любові Ярової в одноіменній п'єсі Треньова та ін.

Вона вже замолоду мріяла про сцену, але радше як співачка чи балерина. Після закінчення десятирічок у Дніпродержинському вона записалася до класу співу і балетної групи в палаці культури цього ж міста. Однак вчителі її порадили краще піти до театру. І дійсно, дуже швидко вона зробила театральну кар'єру.

Советські центральні газети дуже хвалили її інтерпретацію образу Марини, за-

те гостро критикували режисерів фільму, І. Хмарука (він робив фільм «Українське цвіття») і В. Івченка. «Советская культура», орган міністерства культури ССР, закинула їм те, що вони не дозволили Марині плакати (слези були передбачені за сценарієм) після розриву з чоловіком:

«Вони вважали безумовно неможливим, щоб жінка високих якостей, якою є Марина, могла ще зберегти в своєму серці любов до негідного її чоловіка. А однак, згідно з внутрішньою логікою характеру, вона могла б розуміти і симпатизували б її».

Катерина Литвиненко.
у фільмі «Доля Марини»

Ця критика відповідає духам часу. Режисери по інерції зробили так, як вимагалося раніше, коли «щасливим» советським людям плакати взагалі не належало. Тепер гальма трохи відпущено. публіка в ССР має вже досить геройів і домагається в театрі й на екрані живих людей, які не соромляться плакати, коли втрачают своє щастя. Ну, і плакати вже дозволено, а режисери цього не врахували

Роль Терентія виконує актор Микола

РОБЕРТ ЛУІС СТІВЕНСОН

Похвала неробству

Стівенсон (1850—1894), видатний прозаїк англійської літератури, що вмів яскраво описувати південні острови, як автор роману «Острів скарбів» відомий у світі від «Ітераторі». Менше відомий він як есеїст і критик високої майстерності. Нижче фрагмент same з цієї менше відомої діяльності творчості Стівенсона.

Сьогодні, коли кожен, що не хоче на клікати на себе презирство світу, мусить обрати собі прибутковий фах і в своїй праці знаходити сенс життя, похвалює неробство, запевняючи, що він має з чого жити і скільки робити собі день присмінім, мас забарвлення брехні й хвастливи. У дійсності ж неробство, що вінк не ідентичне з ледарством, а скірше характеризується тим, що хтось робить речі, які в очах пануючих кляс не мають жодного сенсу, має таке ж право на існування, як і діяльність. Очевидно, що існування людей, які відмовляються заради копійки брати участь в бігу через перепони, колючка в оці всім тим, що погоджуються взяти на себе такого роду тягар. Пристойна людина вирішує зробити якесь річ і починає це рішуче здійснювати; можна зрозуміти, що, тимчасом, як вона з великим трудом і зусиллям іде своїм шляхом, її злить вигляд тих, що лежать край дороги на проході левадах з хусткою на голові і пляшкою вина поруч себе. Діогенове презирство вразило Олександра в дуже вразливе місце; це дуже болючий досвід для людини, що протягом усього життя працювала, коли вона врешті мусить встановити, що людство не звертає на її старання жодної уваги.

Безсумнівно, неробство є дуже важливим складником виховання. Хоч ніби й трапляється час від часу, що хтось витримує шкільний час, не втративши розуму, але більшість людей платить дуже дорого за школу: вони передчасно вистріляють увесь свій порох і, коли починається справжнє життя, банкрутують. Хто пригадає собі власний шкільний час, той, без сумніву, не пошкодує, що були гарні, повні години неробства, багато скільки він готовий буде викреслити з своєї пам'яті тупоумні, в напівсні проведені години в задушних шкільних приміщеннях.

Дійсно, людина, яка має відкриті очі і чуйні вуха, навчиться більше, побувавши в світі, ніж просиджуючи глухі ночі за письмовим столом. Певно, студіюючи

Гриценко, з театру Вахтангова, що у фільмі «Кавалер золотої зірки» виконував роль голови колгоспу Артамашева.

Борис Андреєв, відомий з фільмів «Легенда землі сибирської», «Падіння Берліну», «Незабутній 1919», «Максиміка» тощо, виступає в ролі колгоспника Матвія Бойка.

Оператором фільму, що зумів підшукати гарні красви для відкритих сцен, є молодий кінороботник Володимир Войтєхіко.

Советська делегація представила ще фільм советсько-албанської продукції «Албанський вождь Скандербег» (про боротьбу албанського народу проти турків у XV столітті під проводом півстороннього героя Григорія Кастро) і «Майстри російського Залету» — сцени з різних російських більшінств.

Один з фільмів ми описали докладно. і хоч я він, лік на советські критерії, поглядає як значне досягнення, супроти фільмової продукції західного світу йому конкурентами будуть дуже трудно. Тому, як і слід було, сподіватися, захоплені советськими фільмами не викликали. Зате преса забавляється самою сознаністю до ієгакії як свіжідною експозицією з іншого світу. До сладу советської делегації під проводом режисера Александрова входили: С. Юткевич, директор кіноінституту, та четверо акторів — Катерина Литвиненко, Любов Орлова, Клара Лучко та Акакій Хорава (виконавець ролі Скандербега у згаданому вище фільмі советсько-албанської продукції).

Варто ще згадати про маленький інцидент у зв'язку з приїздом советської делегації. На будинку, в якому відбувався фестиваль, забули вивісти світський прапор і зробили це аж за дві години після прибуття советської делегації.

Делегація відвідала Пабльо Пікассо, що живе недалеко від Канн. У ході розмов з членами делегації, після кількох пляшок шампанського, він жартома сказав: «Ну, а тепер називайте мене просто — Пікассо!..

Володимир Гаврилюк

КАДРИ

«РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКЕ ЛІТЕРАТУРНЕ ЕДНАННЯ»

Держлітвидав України видав наприкінці минулого року збірник статей «Російсько-літературне единання» (за редакцію О. Білєцького і М. Гудзя). 459 сторінок цієї книжки мають за завдання довести читачеві, що українська література цілковито залежна від російської літератури, від ідей та поглядів російських письменників, філософів, критиків. В книзі старанно зібрано велику частину матеріалів, які стосуються хоч в найменшій мір питання взаємоплинну між двома літературами. Про настнову книжки гоз заголовки окремих статей: «М. Некрасов і українська література його часу», «І. Франко і російська література», або «П. Грабовський і п'єдова російська культура»... книжці, попри окремі цікаві факти, погані натягнені, недоговорені, безгідставних твердень чи й просто нісенсів, включно до того, що «літературна діяльність М. Коцюбинського була органично пов'язана з основними тенденціями літературного процесу в Росії»... «Завдяки впливові М. Горького — визначив усі розвиток та успіхи української демократичної літератури»... «Література Київської Русі — це література загальноруська, тобто загальне надбання всіх трьох віток східного слов'янства» — російської української

та білоруської.

«ОСЬ МІЙ НАСЛІДНИК»

Ці слова нещодавно сказав Чарлі Чаплін про молодого англійського актора-коміка Нормана Віддома. Не підозрюючи в собі юного особливого таланту, молодий Норман «в боротьбі за життя» обійшов мало не всю Англію, працював побігущим, пекарем, був солдатом, грав у оркестрі, був продавцем. Під час перебування в армії Норман замислився над тим, чому так часто між іншими сказане ним слово викликає вибух сміху у його співдрузів. Падіння з коня було таке кумедне, що полк не зміг виконати наказу командира і сміявся під час «струнка». Після армії Норман пішов до цирку, і звідти розпочалася для нього нова дорога.

Нужденне життя в дитячі і юнацькі роки, довгі мандрівки по країні і зустрічі з різними людьми, безперечний великий природний талант коміка і до того велика праця над собою вивели Нормана в лави перших акторів світу. У фільмі, що його ще не показано глядачам, Норман грає близьку, грає ту ж «маленьку людину», що її з такою любов'ю оставил Чарлі Чаплін. Спорідніс цих двох акторів ще й те, що Норман Віддом, як і Чарлі Чаплін, сам пише слова до пісень, сам компонує до них музику і сам їх виконує. Крім того, як і Чаплін, він акробат, прегарний коньобіжець, словом, має всі таланти свого вчителя, бо саме так він називав Чарлі Чапліна, червонючи, коли криглики ставлять уже тепер поруч іх імена.

на землю або на корабель, вони тужили б за своїм бюрком. Вони ніколи не цікавляться, ніколи не бувають веселими і завжди незадоволені собою. Марно і розмовляти з такими людьми: вони просто не можуть нічого не робити, бо природа обійшлася з ними не велико-душно. Якщо вони не йдуть до бура, то світ для них порожній. Якщо вони мусять чекати годину на потяг, вони сплять з відкритими очима.

Щодо мене, то мен

Історичний вклад у науку українського віршування (II)

Іван Кошелівець: НАРИСИ З ТЕОРИЇ ЛІТЕРАТУРИ. Випуск 1: Вірш. Мюнхен, 1954, накладом автора, стор. 132.

Нарис І. Кошелівеця містить (поза за-значеною вище стислою передмовою) такі дев'ять розділів: 1) Про терміни (насправді йдеться про найзагальніші мистецтво та літературознавчі поняття), 2) Вірш і проза, 3) Системи віршування, 4) З історії українського віршування, 5) Рядок, стопа, 6) Строки, 7) Рима, 8) Звукове оформлення віршу, 9) окремі форми строфічних поезій. — В характері додатку останні п'ятнадцять сторінок займає «Словник поетичальних термінів», на якому відразу ж спинимося, аби скінчити спершу з усіма суті термінологічними питаннями.

У транскрипції давньогрецьких закінчень автор виявляє не абияку приміжливість (або ж непослідовність): чому «акростих», «гемістих», «дистих», з одного боку, а з другого — «герастихон», «тристихон», «трістрофон», та ще й зовсім дивний «адоніос» (з латинським закінченням, замість грецького)? Хоріамб може писатися лише з «і» (а не з «е») посередині, бо складається з «хор- іямб». Термін «алітерація» загально вживався лише в сенсі повторення того самого звуку на початку більш-менш суміжних слів (те, що німецькою мовою звуться також «Stabreim»); те, що автор іменує алітерацією, належить або до словесної інструментації взагалі, або ж на введеному ним прикладі з Т. Шевченка) спеціально до «ономатопеї» чи то «звуконаслідування».

Подібні ж неточності в основному викладі нарису.

Авторове твердження, начебто « античні стопи були не менше двох і не більше чотирьох складів » — спростовується наявністю т.зв. «дохмія», який — як це виявляють його численні варіанти — не складається з ямбу та кретика, але становить зовсім своєрідну стопу. Так само не можна казати, що «у випадках каталекси останній короткий склад перетворювався на довгий», бож у метричній системі останній склад кожного рядка безвіннятково амбалентний. Цезура (яку автор, на великий жаль, зовсім не відрізняє від так званої «дірези», себто павзи по закінченні цілої стопи), звичайно ж, виникла не в такий немов «експериментальний» способ, мовляв, при читанні довгого віршу поставала природна потреба довгі вірші ділити, щоб мати змогу віддихнути: як правило, цезура виникає в характері варіантів дірези, а діреза — наслідком злиття двох первісно окремих коротких рядків у щось відносно об'єднане. Називати одноклавдові (чоловічі) рими «глухими», двоскладові (жіночі) — «дзвінкими», а трискладові (дактиличні) — «багатими» — це значить лише марно вносити плутанину в зовсім прості реці, зокрема, «багатими» слід іменувати самі лише рими з різною граматичною будовою.

Проте, стосовно до вчення про риму мусимо зазначити все не самі лише термінологічні розходження, але й значно серйозніші. В питанні про походження римів (в європейській поезії) автор, на жаль, іде за вже названим вище К. Фосслером — видатним романістом, проте цілковито некомпетентним в античній літературі. Треба, насамперед, розрізняти риму «багату» і «бідну», себто граматично різномірну і однорідну. Ця остання (під назвою «гомойотелтон» — «рівнозакінчення») не лише допускалась, але й культивувалася у поодиноких віршуваних жанрах античного письменства, як от у елегійному дистихові, в аттицькій (давній) комедії, меншою мірою застосовувалася і в інших віршуваних жанрах (у Евріпіда є, наприклад, в «Медеї» аж п'ять римованих шестистопових ямбів зряду), але масове застосування знайшлося в реторичній прозі — і то вже за класичної доби — звідки цілком природно перейшла до християнської церковної поезії — силабічної на заході і чисто тональній на сході. Гіпотеза про абияку «орієнタルне» походження «бідної» римів перестала існувати в науці по виході в світ класичного твору Едуарда Гордена «Die antike Kunstretrosa» (1909), а т.зв. «багатої» рими в жодному — стародавньому або й середньовічному — письменстві Близького Сходу ніколи не існувало, — «багата» рима постала в європейській поезії самостійно, через свого роду скрещення «бідної» рими з асонансом.

Авторове припущення, що «риму підказала людині сама природа явищем лун» — можемо сприймати лише під мітологічним кутом зору.

Другий важливий комплекс питань, що його трактування в автора викликає з нашого боку чималий сумнів — це чи не все пов'язане з так зв. « силабічною » системою віршування. Автор правильно визначає її походження з речитативного

Література, мистецтво, критика

І велосипедист летит

(А. Бельй)

або ще:

Я чоловеконавистник,

А не революціонер

(І. Сельвинський)

— і відразу почувається потреба в іншій дикції, в іншому співвідношенні між наголосеним, напівнаголосеним і ненаголосеним складом. Оде й є та дикція, яка править за засновок і передову силабічного віршування. Це, між іншим, наче з очевидністю доводить, що дуже відмінна доля силабічного віршування в польській, українській і російській поезії таки дійсно істотно пов'язана з характером синтаксичного наголосу в цих трьох мовах — згідно з авторовими думками на сторінці 25. Воно таки принципово відмінне від силабічного — хоч і не в усіх схожих різновидах.

Автор може зауважити, що таким дискусійним проблемам не місце в підручнику, і то в підручнику досить таки стисло (якщо порівняти його, напр., з окремими розділами з «Основ віршуванства» І. Качуровського, задуманих теж у характері більш-менш практичного підручника — див. «Пороги», Буенос-Айрес, ч. 16-17, 1951 і ч. 30-31, 1952). Це може й вірно. Але в такому випадку вони не є менш дискусійні за найрізикованиші «формалістичні» гіпотези. — Маємо враження, що автор не надто влучно розпочав свої «Нариси з теорії літератури» саме з випуску «Вірш»: по-при його значні і вже кілька разів зачленені нами вище позитивні якості, припускаємо, що в менш «формальніх» відділах поетики (напр., в ученні про жанри й стилі, в теорії композиції, в літературній естетиці) автор не лише міг би, але й волів би поглибіти або й передбудувати умовно прийняті літературні загальники більшою мірою, аніж все це саме отут фактично зробив.

В. Державин

Хроніка культурного життя в УССР

Літературно-меморіальний музей Івана Франка у Києві поповнився новими експонатами: вперше виставлені недавно знайдену збірку першого видання «З вершин і низин» (1887 рік) і рукопис ще не опублікованої сатири «Парляментарій чорт». Музей постійно має багато підвідувачів, його також відвідують зорганізовані учнівські групи шкіл столиці і окремих міст та сел.

359 книг заплановано видати в цьому році советськими українськими видавництвами «Радянський письменник», «Молодь» та Держлітвидавом. Загальний тираж книг — 17 мільйонів екземплярів. Обласні видавництва у Харкові, Львові, Одесі, Ужгороді тощо мають свої видавничі пляні. В 1953 році в Україні було видано 511 книг тиражем 20 мільйонів екземплярів (в тім числі і російською мовою).

На 18 з'їзді компартії України доповідачі Назаренко та Корнійчук вимагали від письменників давати повноцінні твори, ідентично чисті і зрілі. «Багато письменників терплять творчі невдачі тому, що слабо вивчають життя»... — сказано в резолюції. На з'їзді також критиковано практику Академії наук.

Драматург В. Сокіл написав музкомедію «Червона калина», яка з успіхом ішла в Харкові, а тепер і в різних містах України. Тема твору — визвольна війна Хмельницького 1648—1654 рр. Незабаром «Червона калина» ітиме і в Київському театрі музкомедії, який вже давно задихається без нового репертуару.

За останнє півріччя видавництво «Молодь» видало кілька книжок для дітей українською мовою. Між ними «Наша батьківщина» Н. Забіли, «На рідній землі» Н. Познанської, окремі збірки віршів М. Рильського, Тичини та інших. Було видано також кілька казок, між ними і «Рінку» І. Франка. Більшість видань перекладено на російську мову, а також деякі на французьку і англійську (казки «Про Котигорошку», «Рука-вичка» та інші).

У журналі «Вітчизна», ч. 12. Київ, опубліковано велику, тепло написану статтю грузинських письменників і літературознавців Хатіашвілі та Хуцішвілі.

СУЧАСНА УКРАЇНА

В. БАРКА

ЕТЮДИ НА ПОВЕРЕЖЖІ СОНЦЯ

I.

У листрі смуток золотом листочком і камінці, що сліплять сміх, і щебетливий почет: «поклопочем для всіх — квіток добра самих».

І човен спомину з веслом зеленим, і постатью, що в сонця в снах, — над ними голубиним гобеленом поголубіла далина.

Лілейний плескіт рук і уст весільних, мереживо рожевих ласк. Із серег вишні — як розцві світильник — роса на «дзвоники» лилася.

Минає дзеркало казок річних, куди вронило небо рай...

І дукачі думок, журби кошиків весь день вода перебира.

VII. 1948, Августур

КАДРИ

ВИСТАВКА ФАЛЬШИВИХ КАРТИН

У парижі відкрито виставку картин світової слави малярів. Є тут і Рембрандт, і Леонардо да Вінчі, і ван Дік, і Гойя... Незвичайним у цій ніби звичайній, як на Париж, виставці є те, що її влаштували... префектура поліції. Всі виставлені твори — раніш чи тепер затримані мистецькі фальшивки. Перед деякими полотнами довго простоють найкращі експерти, вражені надзвичайною технікою і силою таланту мистецької фальшивінки. Про те, що картини не оригінали, а тільки чудово виконані копії, в більшості випадків сказала лише хемічна аналіза фарб, людське ж скопе може помітити в «кількасотлітньої давнині» трищині на картинах сліду праці сучасного маляра. Вже було кілька випадків, що відвідувачі пропонували організаторам виставки великі гроші за окремі картини, адже різниці між оригіналом і копією зорово не існує. Але це одна з тих нечастих виставок, на якій чистого і за найбільші гроші не можна купити.

Професори високих мистецьких шкіл Парижу, зокрема Академії мистецтв, рекомендують своїм студентам відвідувати цю виставку, вивчати твори «злочинців», що піднесли малярську техніку на нечісану височину.

ВІЧНИЙ РОЗКВІТ...

Останнім часом советська преса присвятила немало уваги розвиткові мистецтва і літератури в одній із присвоєніх ССР країн — в Угорщині. За традиційною писаниною про все більший розквіт угорського мистецтва криється велика трагедія цього малого народу. В Національному театрі ідуть нові п'єси «Глибока борозна» — агітка за колгоспи, російські «Любов Ярова» та «На дні», єдина класична угорська п'єса «Міліомпі», сучасна п'єса на виробничу тематику «Міст життя». На останній виставці образотворчого мистецтва красувались картини «Звільнення», «Портрет т. Сталіна», «І травня», «Сестра — Росія», «М. Ракоші», «Комсомольська бригада»... і кілька непомітних пейзажів. Талановитий композитор Ференц Сабо пише кантали і сюїти на честь або ССР, або простіше — Росії. Відмінні мистецтво на рівні фольклору — відверте намагання уряду Угорщини; під загрозою терору вимога виконується задовільно.

СТОКОВСЬКИЙ ПРО ЗОЮ ПОЛЕВСЬКУ

У кінці минулого року відомий диригент Стоковський, що живе в Америці, прийняв українську вільночелестку Зою Полевську. Прослухавши кілька речей у її виконанні, майстер висловив свою оцінку в такому записі:

«Цими днями я чув Зою Полевську, яка виконала кілька сольових творів на вільночелесті, і бездоганність її виконання та його витонченість справили на мене дуже велике враження. Вона має блискуче розвинену техніку, і її виконання повні вогню та ентузіазму.

Я можу з цілковитою певністю рекомендувати її як солістку-вільночелестку».

Л. Ром

польської (Словацького) та із сербської (старі народні пісні).

Андрій Головко — на сторінках київської преси пообіцяв у цім році написати кілька нарисів із запланованої подорожі по Криму. Закінчив другий том роману «Артем Гармаш» і здав його до друку (на сторінках журналу «Вітчизна»). Розпочав працю над третім і останнім томом цього роману про українське село.

В газеті «Шлях перемоги» (ч. 6, від 4 квітня 1954) з'явилася стаття п. з. «Нові Герострати», автор якої (захованій за ініціалами Б. З.) скерував проти мене ряд неправдивих закидів. З уваги на те, що «Шлях перемоги», за редакцію якого Ви формально відповідасте, став, очевидчими, жертвою несвісного автора або неправдивих інформацій, а справи, порушенні в згаданий статті, мають загальний інтерес, уважаю доцільним цією дорогою спростувати і вяснити суттєві речі.

Згаданий автор пише, що «це він, д-р Ребет, перешкоджував заснуванню «Українського самостійника», і майже впродовж п'яти років був речником опозиції і найбільшим ворогом цього руху, весь час клянучись про помсту. Помста і знищіння ЗЧ ОУН під проводом С. Бандери, ліквідація чи пак демократизація націоналістичного руху була його головною рушійною силою та спонукою до нібито наладнання конфлікту».

Отож подаю Вам до відома, що, всупереч твердженням Вашого дописувача, я ніколи не був ворогом націоналістичного руху, а навпаки — я є членом ОУН від 1930 р., займаючи різні відповідальні пости. На еміграції від грудня 1948 р. я перестав нести будь-яку відповідальність за політику тодішнього проводу ЗЧ ОУН під керівництвом С. Бандери і від того часу я змагав рятувати ЗЧ ОУН в Україні членом колегії, завданням якої було перебрати керівництво ЗЧ ОУН і реорганізувати їх відповідно до позицій організації на батьківщині.

Рішенням Проводу ОУН в Україні від 1950 р. я, разом з іншими членами організації, що не погоджувалися з політичною лінією С. Бандери, був підпорядкований безпосередньо цьому проводові і в 1953 р. був призначений Проводом ОУН в Україні членом колегії, завданням якої було перебрати керівництво ЗЧ ОУН і реорганізувати їх відповідно до позицій організації на батьківщині.

Я старався виправдати довір'я проводу в Україні і докладав усіх зусилів, щоб переконати С. Бандеру, що доцільно переставити політику ЗЧ ОУН відповідно до позицій організації на батьківщині. При цьому я ані трохи не «перевавася» бажанням будь-якої помсти, бо вважав і далі вважаю, що в ЗЧ ОУН знаходиться багато високопатріотичних і жертвених людей і що ці люди — ціна резерва організації на еміграції. Відповідно до цього я ніколи не змагав — як це твердить Ваш дописувач — до знищіння і ліквідації ЗЧ ОУН, тільки до їхнього оздоровлення, скріплення і збереження.

Демократизація — це скріплення

Ваш анонімний дописувач однією підсував мені, попри неправдивий намір ліквідації, що намір демократизації ЗЧ ОУН, кладучі між поняттям ліквідації і демократизації знак рівняння. Ваш дописувач пише дослівно: «Ліквідація чи пак демократизація націоналістичного руху була його (тобто місяця) головною рушійною силою та спонукою до нібито наладнання конфлікту».

Отож не заперечую, що я змагав і змагаю до демократизації ЗЧ ОУН. Це не тільки відповідає моєму особистому підприємству, але являє собою прямий зміст доручення Проводу ОУН на батьківщині, який усім трьом уповноваженим (тобто З. Матлі, мені і С. Бандері) поставив в обов'язок «реорганізувати ЗЧ ОУН згідно з позиціями проводу в Україні». Але, визнаючи по-справжньому, доцільність демократизації, рівночасно ще раз заперечую, що демократизація означає ліквідацію.

Як відомо, основою демократії є заłożення, що людина — це абсолютна цінність, це вартисть сама в собі і що вона в жадному разі не може бути предметом, тільки підметом політичного життя. Поняття гідності людини — це підстава європейської культури, защеплена ще в середновіччі християнством, яке проголосує, що в кожній людині знаходиться іскра Божа і що любов до біжнього — це найважливіша чеснота. Людина керується практично свободною волею, а, коли йдеється про народи, їхня воля рішуча про їхню долю, державне правління, політичний лад.

Такий є світогляд західного світу, до якого ми належимо, і, відповідно до цього, я вишукаю людів, які відповідають цим нормам. ОУН підняла, як Ви знаєте з публікацій, гасло «свобода народам, свобода людям!» — як найвище гасло боротьби за самостійність України. В парі з тим під час другої світової війни ОУН покинула провідницьку систему і перейшла на систему колегіальної відповідальності. В постановах III збору ОУН від 1943 р., доповнених і уточнених 1950 р., читаємо, що ОУН бореться... «за національне і соціальне визволення, за демократичний державний порядок». В

ШЛЯХ ЗГУБИ

Відкритий лист до відповідального редактора «Шляху Перемоги» Я. Бенцаля

супровідному листі Проводу ОУН в Україні в справі згаданих доповнень і уточнень від 1950 р. читаємо, що «конференція ОУН на Українських Землях ясно уточнила, що ОУН бореться за демократичний устрій в українській самостійній соборній державі».

Отже ОУН на батьківщині виразно стоїть на демократичних позиціях. С. Бандера в пляні праці колегії, підписаному в грудні 1953 р., уточнив, що визнає за обов'язкові в усій ОУН постанови III Великого Збору ОУН разом з уточненнями і доповненнями з 1950 р. Час-до-часу і інші люди з Вашої групи покликані на те, що ваш провід «вібраний демократичним способом» на конференції, і Ви самі перед німецьким судом зінявали при розгляді справи «Українського самостійника», що С. Бандера став головою проводу ЗЧ ОУН шляхом виборів.

«Шлях перемоги», що нібито є органом ОУН на еміграції, теж повинен визнати демократичні принципи. Чому ж тоді в цій газеті пишуть, що демократизація — це те саме, що ліквідація? Неваже ж Ваш орган уважає, що свободне рішення членів шляхом голосування, що є основою демократичної системи, означає ліквідацію організації?

Суперечність, яка з цього виходить, показує, що Ваша група опинилась у фальшивому становищі. Де цей фальш. Ви певно самі знаєте. Мабуть, знаєте про «Становище Проводу ОУН на У. З. до різних спірних або актуальних питань за кордоном» від 1950 р., де, між іншим, говориться про те, що «на основі надісланих з-за кордону матеріалів ЗЧ ОУН... стверджуємо, що ЗЧ ОУН (під керівництвом С. Бандери — прим. м'я) в цілому ряді питань відійшли від духа букв програмових постанов III збору».

В уступі третьому цього становища читаємо: «Провід ОУН на землях вважає, що становище проводу ЗЧ ОУН в питанні визначення внутрішнього ладу української держави — не правильне. Нашій організації треба ясно визначити, як виглядатиме державний устрій української держави, попереди тому, щоб завершити процес свого ідейно-програмового оформлення. Подруге, цього вимагає від нас конкретна політична обстанова. Народ хоче знати, який буде державний лад української держави. І ми мусимо йому це сказати тим більше, що цим шляхом ми далеко легше підводимо його до самостійницько-державницької свідомості взагалі.

Ми сьогодні вже виразно сказали, що майбутній лад в українській самостійній соборній державі буде демократичний. Визначення форми державного ладу не означає, що наша організація ставить питання державного устрою по над саму державу, що ми цим підміносимо нашу основну мету — українську, самостійну, соборну державу».

Це факт, що Ваша група відійшла від «духа і букв» позиції ОУН на батьківщині в ділянці основних напрямів державного будівництва. Ваш орган ставиться до питання народоправства з презирством і тільки для прикриття Ваше середовище час-до-часу — коли вам віддається, що це вам вигідно — покликані на виборність вашого проводу.

Але і тут є фальш. Фальш у тому, що Вас вибрали тільки малу частину проводу. Всі інші члени центрального і всі члени низових проводів призначені. Ще більший фальш у тому, що учасники конференції і уповноваженими вибрали (такою мірою, якою це у вас допускається) з саме ці призначенні організаційні функціонери. Таким чином вибрали себе взаємно: С. Бандера покликані організаційних адміністраторів, а ці

покликанію своєю чергою С. Бандеру на свого провідника. Це називається у вас виборами, на які часом покликається.

Але очевидно, що тут далеко до демократизації. І очевидно, що демократизація таку систему автоматично зліквідує.

Вождівство веде до згуби

Демократизація перш за все зліквідує систему провідництва, що навіть у руках союзників людей може довести до нещастя. Ви чванитеся, що назва «бандерівці» така славна, як «мазепинці» чи «петлюрівці». Але таке визначення наших визвольних рухів нав'язав нам у всіх трьох випадках ворог. В цей спосіб він намагається звести народне самостійницьке піднесення до рівня дій якоїсь групи, керованої ватажком, в кращому випадку — до рівня змагань якоїсь сепаратистичної партії.

У Великобританії, наприклад, немислима така назва, як червіліві чи етліві, і Червіл, як голова конспіративної партії. Є Етлі, як провідник робітничої партії, найгостріше запротестували б проти того, щоб зводити політичний рух, який вони мають честь очолювати, до своєї приватної справи, і не скотили б збивати з цього свій особистий капітал. Великобританія славна з своїх давніх демократичних традицій і завдяки ним воно стала могутньою.

Подібно і наш визвольний рух стає сильнішим, чим повноцінніший вклад його членів, чим більше вони творче активні, віддані і відповідальні за його успіхи. ОУН на батьківщині змагає до мобілізації всього народу, до якнайбільшого поширення визвольного фронту — не до замкнутості, виключності і ізоляції, яку ви на еміграції практикуєте. І вищупереч намаганням ворога звести наші змагання до приватної і особистої справи якоїсь людини, колись Мазепи, пізніше Петлюри, тепер Бандери, — визвольний рух України росте, міцніє і стає всенародним. Давно минув той час, коли із смертю монарха, творця держави, розпадалося його діло. Наша організація це не ватага якоюсь отамана, яка без нього автоматично перестає існувати. ОУН бореться без керівництва С. Бандери довгі роки, весь час проти гітлерівської і противльшевицької боротьби, тобто весь період дотеперішньої найважчої і найбільшої її проби. Організація вже давно унезалежнілася від поодиноких осіб які гинуть, вмирають або відходять. На їх місце приходять все нові борці і їх веде не той чи той провідник, тільки ідея, велика правда, свята мета.

Нація невміруша і невміруша й боротьба за самостійність. Демократичність, масовість і соборність скріплюють й, елітарність і вождівство й поменшують і послаблюють. Порівняйте тільки факт, як проголошено відновлення самостійності України 30 червня 1941 р. декретом провідника ОУН, тобто особистим листом С. Бандери, з відповідними ствердженнами Четвертого універсалу від 22 січня 1918 р. і Ви зрозумієте всю різницю між вождівським і демократичним ставленням справи. «Український Народ», — читасмо Універсал — «всю силу, волю і словом стала на землі українській вільна Українська Народна Республіка». Здається, що в велика різниця, чи українська держава постає особистим листом одної людини, чи вона твориться силу, волю і словом цілого народу.

Підібно і велика різниця, чи революційна організація є всенародна, демократична, чи вузько-партийна, замкнена і ексклюзивна, бо при відсутності підтримки мас вона без насильства не здат-

на здобути більшого впливу і претречна на упадок.

Тим часом ви бойтесь, щоб демократизація не зліквідувалася ЗЧ ОУН. На ділі вона може зліквідувати тільки шкідливу елітарно-вождівську систему, а разом з нею всіх паразитів й, всіх тих, які власними здібностями ніколи не були б спроможні зайняти в громадянстві по-міцного місця і тільки в системі взаємної поруки («я тебе признаю за свого вождя, але ти зроби мені своїм заступником, бодай на маленьком терені») втримуються на поверхні життя.

Вірних гаслам визвольної боротьби і патріотичні наставлених членів організації на еміграції тримає в стані бойового нападу безупинним і систематичним націковуванням на всіх українців, що не з вами. Їх змальовуєте як ворогів, як запоранців чужих сил, як зрадників, чужих агентів, як «боляк на українському організмі», який ви маєте право і обов'язок зліквідувати. Цим ці-гуванням і культом зненависті до інших українців, скріпленим всячими блесфами в роді фіктивних листів від Проводу ОУН на батьківщині до С. Бандери, підсилюєте жертвеність відданих вами людей.

Напр., у згаданій на початку статті Ваш співробітник пише: «Хоч німецький суд був вловні перекнаний у тому, хто є справжнім власником „Українського самостійника”, то все таки, дівним збігом обставин, скривав рішення, яким визнав п. Ріпецького управління вести цей пресовий орган ЗЧ ОУН. Чи не досягнено це саме коштом ганебної поведінки на суді д-ра Л. Ребета, коштом видачі німецькому судові всіх крайових і некрайових внутрішньо-організаційних тасмниць?»

І тут одним махом в одному абзаці цукуєте мене і Богові душу винний німецький суд. Читачам Вашої газети підсвятає думку, що д-р Ребет видав німецькому судові всі крайових і некрайових внутрішньо-організаційних тасмниць, хоч знаєте, що це неправда.

Судові я предложив тільки ті документи і називав тільки ті імена, які були вже без цього публічно відомі. Це Ви, п. Бенцаля, назвали інших, публічно досягнутих, членів проводу ЗЧ

15 років тому в Хусті

(Закінчення з 8. стор.)

но без переконання. Цієї помилки вже не повторено в 1941 р., але тільки тому, що за нами був уже досвід Закарпаття. Не випадково організатор Української Повстанчої Армії — ген. Тарас Чупринка (Роман Шухевич) був одним із тих, хто відбув усю закарпатську кампанію.

Висновки

1) Фактором, який визначав лінію української політики на Закарпатті і за цю політику ніс повну відповідальність, був на переломі 1938-1939 рр. Провід Українських Націоналістів — ПУН. Швидкі політичні зміни застали його на цілковито фальшивих політичних по-зиціях, бо вся його політика була зорієнтована на Німеччину, що було однозначним з відмовою від власної само-стійності політики. Це зокрема знайшло свій вияв в факті переїздання ПУН-у на терені Німеччини.

2) Західноукраїнські землі, — тоді політично найактивніша частина України, — які мали в своєму розпорядженні значні кадри боєздатних вояків і старшин, в подіях на Закарпатті не взяли надто активної участі. ОУН стояла тоді під тиском терористичного апарату польської поліції, з яким вона сама мусіла давати собі раду на власному терені дій. Існувала ще одна причина, формального порядку, недостачі активності ОУН-ЗУЗ у справі Закарпаття: заборона ПУН-у всім членам ОУН на ЗУЗ іти на Закарпаттю.

Український легальний політичний сектор на ЗУЗ взагалі себе дійово не виявив, бо він не мав жодного плану для якоїсь політичної активізації, не говорячи вже про будь-який збройний виступ. Відсутність належного контакту між КЕ ОУН-ЗУЗ і легальним політичним сектором не давала можливості використати матеріальну базу цього сектора для справи активізації Закарпаття.

3) Закарпатські політичні діячі, хоч вони заявляли себе українськими політиками, насправді не вийшли поза рамки «перебрання у свої руки місцевого адміністративного апарату» і здобування для себе державних постів у ЧСР. Вони не мали жодного плану для якоїсь загальноукраїнської політики і длятворення такого плану не діставали будь-яких інспірацій з боку ПУН-у, що про-

вадив усю закордонну політику Закарпаття. КЕ ОУН-ЗУЗ ішла тим самим шляхом.

В день наступу угорського війська проголошено державну самостійність Карпатської України, але вже того самого дня уряд і провідні діячі ОУН вирішили йти на еміграцію. Проголошення самостійності було для них ще зрозуміле, але боротьба — вже ні. Із зникненням для місцевих інтелігентів адміністративних державних постів зникла для них і потреба залишатися на рідній землі.

4) Севедовище т. зв. «екзильного уряду УНР» не могло створити якоїсь власної української політичної програми, бо Польща, тодішній формальний і фактичний опікун цього середовища, була проти будь-якої автономії українського Закарпаття (не говорячи вже про його самостійність), була проти кожного усамостійнення української політики в кожному і всякому закутку української землі. Тодішня польська політика була б однаково вороже поставилася і до народного повстання в підсвітській Україні. Середовище «екзильного уряду УНР», поборюючи свого політичного противника — Організацію Українських Націоналістів, виразно й активно стало тоді на бік ворогів України.

5) Націоналістичний актив, зосереджений в «Карпатській Січі», не вмів представити себе на справжній революційний спосіб мислення: безкритичний послух директивам ПУН-у і ставка на організацію регулярної збройної сили не дозволили підготуватися на єдину можливу форму боротьби — на партізанські методи визвольної боротьби.

Але досвід, здобутий цим націоналістичним активом на Закарпатті, дав українському революційно-визвольному рухові можливість розгорнути активну й успішну дію під час другої світової війни і гарантував успішність тієї боротьби, яка ще й нині ведеться на українських землях.

Євген Врецьона

ВІД РЕДАКЦІЇ

Закінчення статті проф. д-ра Ганса Коха «Пам'яті Михайла Грушевського» ми примушені технічними причинами помістити щойно в наступному числі. Просимо наших читачів вибачити нам це.

США і большевицька загроза

John J. McCloy: THE CHALLENGE TO AMERICAN FOREIGN POLICY, Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts 1953, pp. 81.

Джон Мек Клой: ВИКЛИК АМЕРИКАНСЬКІЙ ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ. Видання Гарвардського університету, 1953, ст. 81.

Подібно до більшості американських практиків зовнішньої політики, колишній американський високий комісар у Німеччині Джон Мек Клой також виступив на Гарвардському університеті з циклом доповідей про аспекти американської зовнішньої політики. Матеріал цих лекцій послужив за базу для цієї книжечки, яка хоч не є сенсаційною і не вносить жодних нових засадничих елементів, однак заслуговує на відзначенням своєю приступністю та нескомпромісністю.

Праця поділена на три головні частини: 1) проблеми, які ми зустрічаємо, 2) творення політики, 3) виконання політики.

Вже сам підзаголовок вказує на засяг проблематики першої частини; в другій Джон Мек Клой обмежився тільки до одного аспекту, а саме — до «творення політики, тобто відносин між цивільним та військовим аспектом у формуванні напрямів закордонної політики. Третя, до речі, найслабша частина розглядає питання, якою повинна бути презентація американської зовнішньої політики.

Конкретний спосіб політичного мислення виявляється вже в першому розділі, де автор без довгих медитацій приступає до накреслення генеральної лінії своєї публікації. Знаменне місце з книги Токвілля «Демократія в Америці» служить за найкращий вступ. Вони звучить: «Для осягнення своєї мети Америка опирається на особистому інтересі і дає повну і вільну ініціативу відповідно до можливостей і переконань людини. Росія зосереджує авторитет суспільства в одній особі. Принциповим інструментом першої є свобода, другої — поневолення».

Найголовнішою проблемою, з якою зустрічається американська зовнішня політика, є, без сумніву, совєтська за-

гроза. Вона проявляється в різних площинах; насамперед у політичній, де все-бічний тоталітаризм і підступне плянування для опанування всього світу є лише найголовнішими проявами тієї большевицької небезпеки. Також під мілітарним оглядом ССР від часу посідання атомової бомби являє собою велику небезпеку для країн вільного світу. В дальнішому стверджується, що большевицька ідеологія і доктрина здобули собі багато прихильників серед народів Азії і Африки, що збільшує також для європейських нейтралістів та екстремістів зліва і справа їх атрактивність. «Ми шукаємо мир, але ми відчуваємо, що совєтський колос, мимо прилагітних «мирових» пропозицій, є далекодіючою загрозою для всіх вільних націй». Совєти намагаються розділити країни вільного світу і опанувати кожну з них окремо (ст. 2 і 4). Спеціально на європейському континенті спостерігається щораз більше проявів такого розколу, а навіть спекуляції на большевицький успіх. Переборення антиамериканських настроїв, уточнення для європейців, а зокрема для французів, потреби мілітарної інтеграції і злагодження внутрішньоєвропейських конфліктів є головними проблемами, що виповнюють американську зовнішню політику.

Багато слабше з'ясована азійська проблематика, на якій автор не знається так добре, як у спrawах європейського континенту. Ствердження, що західні демократи мусять співпрацювати з азійцями для піднесення життєвого рівня цих останніх, і потреба виховування провідних людей з азійських країн в англосаксонських школах не може бути для поневолених азійських народів аж такою атрактивною метою.

Коли йдеться про політично-концепційну школу, до якої належить сам Джон Мек Клой то можна сказати, що він схи-

МИ ОТРИМАЛИ ДО ПРОДАЖУ НАСТУПНІ КНИЖКИ:

Німеч- чина	США	Англія Канада
M. Орест — Душа і доля, поезії	1.-	0,50 2,0
C. Георге — Вибрані поезії, переклади М. Ореста	2.-	1.- 4,0
R. M. Рільке, Г. Гофмансталь, М. Дав- тендай — Вибір поезій, переклади М. Ореста	2.-	1.- 4,0

Замовлення слати на адресу нашого видавництва або на адреси представників за кордоном.

ДО НАШИХ ПЕРЕДПЛАТИНИКІВ

До попереднього числа нашої газети ми долучили нагадки всім нашим передплатникам, які не мають вирівняної передплати, і подали суму, яку треба сплатити на передплату за перше півріччя цього року.

Просимо якнайскоріше цю справу погодити.

ПОДЯКИ

На фонд Місії УПА склали в США: українці міста Філадельфія під час Різдва 1954 за ініціативою місцевої Станіци вояків УПА на збиркові списки Місії УПА 190 доларів. Поіменна подяка буде поміщена в «До Зброї» ч. 23 (36) за червень 1954; п. Микола Москва — 1,10 дол.

На інвалів УПА склали в Канаді: Присутні 6 березня 1954 р. гости на весіллі у п. Теодора Дупніка в Торонто — 10 доларів.

Усім Жертвовавцям сердечну подяку складає:

Фінансовий відділ Місії УПА

ОГОЛОШЕННЯ

Кравець, що має свою кравецьку робітню в Mount Vernon, Wash., U.S.A., пошукує помічника (доброго фахівця), самітного або з родиною (1—2 дітей понад 7 літ). — Зголосуватися до «Сучасної України» під «Кравець».

ДО ВСІХ НАШИХ КОЛЬПОРТЕРІВ!

З попереднім числом нашої газети ми вислали Вам відпис Вашої картотеки по ч. 6 (83) і подали Ваше боржне сальдо на кінець першого четвертіччя ц. р.

Просимо його повністю розрахувати.

СУЧАСНА УКРАЇНА

Видав:

Закордонне Представництво УГВР

Редактор: Колегія

ДВОТИЖНЕВИК

Редакція не вміщує статей, не підписаніх ім'ям та прізвищем автора. В справі неприйнятіх статей не листується. Редакція застерігає за собою право скручувати статті і правити мову. — Статті підписані авторами, не конечно висловлюють погляди чи становище редакції.

Адреси наших представників

Австралія: Fokshan Library&Book Supply 1 Barwon Street Clenroy W. 9, Vic.
Аргентина: Denysuk Mykola c. Curapaligüe 790 Buenos Aires
Бельгія: Schryter F. 4 rue des Bouleaux Cheratte, Liege
Бразилія: Bajluk Dmytro Caixa Postal 6 Sao Caetano do Sul Sao Paulo
Великобританія: Prokop Konstantyn 25 Hillcrest Rd. London W. 3
Венесуела: Dejneka Alexander UKRAFOT Av. Espana Edificio Panamerica Caracas Catia
Канада: O. I. Eliashevsky 118 Medland St. Toronto 9, Ont.
США: Klym Jaroslav 114 East 11-th Street New York 3, N.Y.
Франція і Туреччина: Soroczak Miroslaw Oury-Sud 69 Florange (Moselle)
Швейцарія: Dr. Prokop Roman Wabernstr. 40 Bern
Швеція: Harbar Kyrgo Box 62 Huddinge

Я. З. Пеленський